

जाहिरातीचे दर.
सालील पत्र्यावर चौकशी
करावी
व्यवस्थापक, अर्थ,
'दुर्गाधिवास', पुणे ४

अर्थ

वर्गणीचे दर.
वार्षिक वर्गणी
रु ४
(टपाल हशिल माफ)
किरकोळ अकास
एक आणा

'अर्थ एव प्रधानः' इति कौटिल्य. अर्थमूलौ धर्मकामाविति।

—कौटिलीय अधशास्त्र.

संपादक—प्रो. वा. गो. काळे.

वर्ष ३

पुणे, बुधवार, तारीख ३१ मार्च, १९३७.

अंक १३

— क ज न क र —

स्वस्त, मनपसंत व टिकाऊ कापड मिळण्याचे पुण्यांतील प्रमुख ठिकाण

“ पी ये म ”

— कटपीस स्टोअर —

कोटिंग, शर्टिंग, फॅन्सी पीसेस व नवीन डिझाइनच्या पातळांचा भरपूर स्टॉक,
लक्ष्मीरोड, काकाकुवा मॅन्शन समोर, पुणे २

विठ्ठल भिकाजी सावणे— किराणा व भुसार मालाचे व्यापारी. निवडक किराणा
व भुसार माल आमचेकडे नेहमी मिळतो.
३०५ सदाशिव पेठ, ब्राह्मण कार्यालयासमोर, पुणे २.

घरपोंच जोडी रु. ८ ची

कां, विचार कसला करिता!

टिकेकर टेक्स्टाइल मिल

तुमच्यासमोर हा
सुमसिद्ध

टिकेकरी
पातळांची

जाहीरात असता
उगीच दुसरी
वडिल पातळें मा-
गविण्याचे मोहास
पडू नका
टिकेकरी पातळें
सर्वांगसुंदर अ-
र्थात आपल्यास

कला आणि करमणूक यांचा अपूर्व संयोग
म्हणजेच

मेणाचीं हालचालीचीं चित्रें

“एक वेळ अवश्य पहा”

स्टाल नं. ४०६] [प्रवेश फी १ आणा

श्री न गं आपटे, बी एजी, याच्या देखरेखीखाली
रुरल प्रॉडक्ट्स कंपनीने चांगल्या फळांपासून
केलेले शुद्ध

रस व सरबतें

मिळण्याचे मुख्य ठिकाण —

महाराष्ट्र इंडस्ट्रिअल को एजन्सी, पुणे २

व सर्व प्रमुख दुकाने

मुंबईत — तांचे आरोग्य भुवन, गिरगांव व कोट

पाहिजेत तशाच आहेत

नमुने मोफत पोस्टेजकरिता दीड आण्याची लिफ्ट पाठवा

दि टिकेकर टेक्स्टाइल मिल, लि.

पो टिकेकरवाडी, सोलापूर

विविध माहिती

ग्रेट ब्रिटनमध्ये विजेचा वाढता उपयोग

• दहा वर्षांपूर्वी ग्रेट ब्रिटनमध्ये दरसाल ५५० कोटी युनिट्सचे उत्पादन होत असे १९३६ साली २,००० कोटी युनिट्स वीज निर्माण करण्यात आली गेल्या चार वर्षांत २३ लक्ष घरामध्ये विजेने नव्यानेच प्रवेश केला. त्या देशात ३० हजार शेतामध्ये विजेच्या शक्तीचा उपयोग करण्यात येत आहे हिंदुस्थानात प्रकाशाखेरीज इतर कार्याकरिता अद्याप वीज फारशी वापरण्यात येत नाही विजेच्या आगगाढ्यांनी मात्र प्रगति केली आहे

एका दिवसात १३ लक्ष शब्दांच्या तारा

गुरुवार, ता. १८ मार्च रोजी नव्या दिल्लीमधून हिंदुस्थानातील वेगवेगळ्या वर्तमानपत्रांकरिता तारनें बातम्या पाठविण्यात आल्या, त्यातील शब्दांची संख्या १,४७,९०० इतकी भरली. सरकारी व खासगी तारामधील शब्दांचा समावेश ह्या संख्येत झालेला नाही ता. १७ मार्च रोजी १,४४,५२५ शब्दांच्या तारा झाल्या.

सिंधमधील कपाशीची लागवड

सिंधमध्ये सरकारच्या धरणाखालील क्षेत्रामध्ये ९ लक्ष १४ हजार एकरात कपास पेरण्यात आली असून खैरपूर सस्थानात ६२ हजार एकर कपाशीखाली आहेत, असा सरकारी अंदाज आहे अमेरिकन जातीच्या कपाशीची लागवड वाढत आहे

“ बी बी सी ” चे उत्पन्न

ग्रेट ब्रिटनमधील रेडिओ कार्यक्रमांची व्यवस्था पहाणाऱ्या ब्रिटिश ब्रॉडकास्टिंग कॉर्पोरेशनला १९३६ साली केवळ लायसेन्स फीपासून ३३ कोटी रुपये उत्पन्न झाले. रेडियोवरील कार्यक्रमांसवधी कॉर्पोरेशनला सूचना वगैरे करणारी एकूण १ लक्ष ६० हजार पत्रे आली त्यापैकी शेकडा ८० पत्रे कार्यक्रमांबद्दल समाधान व्यक्त करणारी होती

लंडनमधील दुग्धगृहे

• ग्रेट ब्रिटनमध्ये दुधाचा संप वाढविण्याचे प्रयत्न चालू आहेत. ठिकठिकाणी दुधाची दुकाने उघडण्यात येत असून एकट्या लंडन शहरात अशी १३६ दुकाने आहेत

त्रावणकोर संस्थानची ' मंदिर-प्रवेश ' तिकिटें

त्रावणकोर दरबाराने संस्थानच्या हद्दीमधील देवळें सर्वास खुली असल्याविषयी जाहीरनामा काढला, त्या निमित्ताने संस्थानच्या पोस्ट खात्याने खास तिकिटें विकण्यास ता २८ मार्च रोजी सुरवात केली. प्रत्येक तिकिट्यावर त्रावणकोरमधील एका विख्यात देवळाचे चित्र असून देवळासमोर स्पृश्य व अस्पृश्य पूजेकरिता एकत्र जमले आहेत, असा देखावा दाखविण्यात आला आहे

बादशहाच्या राज्यारोहणानिमित्त पोस्टाचे खास तिकिटें

बादशहा सहावे जॉर्ज ह्याच्या राज्यारोहणानिमित्त ब्रिटिश सरकार दीड पेनीचे खास पोस्टाचे तिकिटें काढणार आहे

घारापुरीच्या लेण्याचे रक्षण

मुंबई शेजारील घारापुरीची लेणी १,२०० वर्षांपूर्वी सोदलेली आहेत अलीकडे त्या लेण्यातील दगड क्षिजून जाऊन पडू लागले आहेत. गेल्या आठवड्यात, एक मोठा कडा कोसळून सालील दगडी सिंहाचे डोकें भंगले आहे ही लेणी ज्यास्त काळ कशी टिकविता येतील, ह्यासंबंधी सूचना करण्याकरिता नेमलेल्या तज्ज्ञाच्या कमिटीचा अहवाल लवकरच प्रसिद्ध होणार आहे

लोखंड व पोलाद ह्यांचा ग्रेट ब्रिटनमध्ये तुटवडा

ग्रेट ब्रिटनमध्ये लोखंडाचा व पोलादाचा तुटवडा भासू लागला आहे. ह्याकरिता त्याच्या आयातीवरील जकात उतरविण्यात आली आहे

व्यापारी जहाजांस सरकारी सहाय

ब्रिटिश व्यापारी जहाजांचे आर्थिक मदीपासून संरक्षण करण्यासाठी देण्यात येणारे अडीच कोटी रुपयांचे सरकारी सहाय आणखी एक वर्षपर्यंत चालू ठेवण्याचे ब्रिटिश पार्लमेंटने ठरविले आहे.

विद्यार्थ्यांस फुकट जेवण

प्राथमिक व दुय्यम प्रतीच्या शाळांतील मुलांस दररोज एकतरी जेवण सरकारी खर्चाने फुकट मिळण्याच्या आवश्यकतेचे तत्त्व ब्रिटिश कॉमन्स सभेने मान्य केले आहे

साखरेच्या घद्याचे चौकशीकरिता टारिफ बोर्ड

३१ मार्च, १९३८ ते ३१ मार्च, १९४६ ह्या मुदतीमध्ये हिंदी साखरेच्या घद्यास किती संरक्षण देण्यात यावे, ह्यासंबंधात चौकशी करण्याकरिता सर ज्यॉफ्रि ब्रॅकन ह्यांच्या अध्यक्षतेखाली टारिफ बोर्डाची नेमणूक करण्यात आली आहे, बोर्डाच्या कामास एप्रिलमध्ये सुरवात होईल

पूना इलेक्ट्रिक मध्याय कं. लि

पुणे येथील विजेच्या ग्राहकांची संख्या गेल्या वर्षी १,७३८ नी वाढून ती ११,००७ इतकी झाली. अर्धवर्षाचे दिलेले डिबिहंड, रिझर्व्ह फडात टाकलेले १३ लक्ष रुपये इत्यादि बाबी सोडून कंपनीस १,०८,८५६ रु. नफा झाला. प्रेफरन्स भागांवर प्रत्येकी ३ रु ८ आ. व ऑर्डिनरी भागावर प्रत्येकी ५ रु. डिबिहंड कायम करण्यात आले आहे.

बी बी अँड सी. आय. चे उत्पन्न वाढले

१ एप्रिल, १९३६ ते १० मार्च, १९३७ ह्या मुदतीत पूर्ववर्षाच्या त्याच मुदतीच्या मानाने बी बी. अँड सी आय रेल्वेस सुमारे ७४ लाख रुपये अधिक उत्पन्न मिळाले.

शत्रूच्या विमानापासून नागरिकांचे संरक्षण

शत्रूच्या विमानानी विधारी घुराचे व इतर स्फोटक गोळे टाकल्यास त्यापासून नागरिकांचे संरक्षण करण्याच्या व्यवस्थेसाठी ब्रिटिश बजेटात सुमारे ६ कोटी रुपयाची तरतूद सुचवण्यात आली आहे.

भागाच्या वर्गावर्गीबद्दलची रजिस्ट्रेशन फी

सेंट्रल बँक ऑफ इंडियाच्या भागाची रजिस्ट्रेशन फी प्रत्येकी २ आणे आहे. टाटा पॉवर कंपनी १ रुपया घते. टाटा आर्थन अँड स्टीलच्या ऑर्डिनरी भागाची रजिस्ट्रेशन फी ४ आणे आहे तथापि २००० पेक्षा कितीही ज्यास्त भाग एकदम रजिस्टर करण्यास ५०० रु. च पडतात. काही कंपन्या मुळीच फी घेत नाहीत सर्वसाधारणपणे पहाता, ब्रिटिश कंपन्याच्या मानाने हिंदी कंपन्या ज्यास्त रजिस्ट्रेशन फी घेतात असे आढळून येते. ग्रेट ब्रिटनमध्ये प्रत्येक नोंदणीस २३ शिलिंग म्हणजे सुमारे १३ रुपये पडतात, मग कितीही भाग एकदम वर्ग केलेले असोत.

तारेचा दर वाढला

ब्रह्मदेश उद्या ता १ एप्रिल रोजी हिंदुस्थानापासून विभक्त होणार असल्याने, त्या देशास तार पाठविणे आता ज्यास्त खर्चाचे होईल ऑर्डिनरी तारेस ८ शब्दास कमीत कमी १ रु. २ आणे पडतील. पुढे प्रत्येक शब्दास २ आणे याचे लागतील.

अनुक्रमणिका

	पृष्ठ		पृष्ठ
१ विविध माहिती ...	१५२	७ पालादाचा नवा कार- साना	१५७
२ बँकिंग आणि आर्थिक परिस्थिती ..	१५३	८ एस बी जोशी आणि कंपनी ...	१५८
३ जपानी व्यापाऱ्यांची धूर्तता व चिकाटी .	१५४	९ दि वल्ड वाईड अँशुअ रन्स लि.	१५९
४ विमानांतील प्रवास व विम्याचे हमे .	१५४	१० सायन्स ऑफ टेलरिंग अँड कटिंग अँकेडमी	१५९
५ स्फुट विचार ..	१५५	११ श्राद्धूतपापेश्वर आयुर्वेद ट्रस्ट	१६०
कलकत्त्याचा साखरे परि- षद-देशी साखरेच्या ध- द्याचे सघटन-स्वदेशी साखरेचा धदा-मदारा- प्रांतले साखरेचे कार- साने-पर्वती मोफत वाच- नालय-ग्रेटब्रिटनचा पर- राष्ट्रीय व्यापार		१२ सेड्यातील दवाखाना	१६०
६ पूर्ण औद्योगिक प्रदर्शन, १९३७ ...	१५७	१३ अखिल भारतीय मुद्रण परिषद ..	१६२
		१४ 'अर्थ' पत्राची शिफारस	१६२
		१५ हिंदुस्थानातील वैमानिक वहतुक	१६३
		१६ पंचकमिटी शिक्षण वर्ग	१६४
		१७ निवडक बाजारभाव	१६५

अर्थ

बुधवार, ता. ३१ मार्च, १९३७

बँकिंग आणि आर्थिक परिस्थिती

(३)

आपल्या स्वातेदारास दिलेल्या कर्जांचे वर्गीकरण मॅकमिलन कमिटीच्या शिफारशीस अनुसरून प्रसिद्ध करण्याचे ब्रिटिश बँकाने अलीकडे ठरविले आहे, ही महत्त्वाची व बोधप्रद गोष्ट होय निरनिराळ्या पेशांच्या व ध्याच्या लोकांस बँका कर्ज देतात, त्यावरून समाजातील कोणत्या वर्गातील माणसास बँकिंगच्या सवलती मिळतात, हे समजणे उद्बोधक होईल ह्यात शका नाही. सामान्य स्थितीतल्या जनतेस व लहानसहान घडेवाल्यास बँका पैशांचे सहाय करतात किंवा नाही ह्यावर बँकिंगच्या व्यवहाराची सामाजिक व राष्ट्रीय उपयुक्तता अवलंबून रहाणार हे उघड आहे मोठ्या प्रमाणावर चालणाऱ्या बँकांचा लहानसहान माणसास उपयोग होत नाही अशी तक्रार ऐकू येते आणि बँकिंगचा धदा राष्ट्रीय मालकीचा करणे हा उपाय सुचविण्यापर्यंत ह्या बाबतीतील मजल गेलेली आहे बँकाने दिलेल्या कर्जांचे पृथक्करण होऊन ते प्रसिद्ध झाल्यास ह्या प्रश्नावर चांगला प्रकाश पडलाच पाहिजे हे सांगणे नको ब्रिटिश बँकाने चालू केलेल्या ह्या पध्दातीचे अनुकरण हिंदुस्थानातही होणे आवश्यक आहे त्या बँका आपण होऊनच आपल्या भागीदारास ही माहिती पुरवतात हे लक्षात ठेवण्यासारखे आहे

मार्टिन्स बँकेचे मि ऑर्भ आणि बार्कलेज् बँकेचे मि फिशर ह्यांनी यदाच्या वार्षिक सभेत प्रस्तुत विषयाचे प्रामुख्याने विवेचन केले व्यापार व उद्योगधंदे ह्यांच्या चलतीमुळे कर्जोरुपापेक्षा गिन्हाइकांस दिलेल्या कर्जात बँकाचे गेल्या वर्षी अधिक पैसे गुंतवले गेले. मार्टिन्स बँकेच्या कर्जदारांचे अठावीस भिन्नभिन्न गटामध्ये वर्गीकरण केल्यास सर्वांत मोठा गट वैयक्तिक व पादरपेशा लोकांचा असून एकूण कर्जापैकी २१ टक्के रकमा ह्या गिन्हाइकांनी उचललेल्या असल्याचे दिसून येते. एकूण कर्जदारांचा

विचार केल्यास प्रत्येक कर्जाची सरासरीची रकम १५ हजार रुपये भरते, पण मध्यम स्थितीतल्या व गरीब वर्गातल्या लोकांची कर्जाची सरासरी फक्त ६ हजार रुपये आहे. ग्रेटब्रिटनच्या सापत्तिक स्थितीच्या मानाने ही रकम बेताची आहे असे मानण्यास हरकत नाही. बार्कलेज बँकेचे कर्जदार गिन्हाइक २ लक्ष असून प्रत्येक कर्जाची सरासरी सुमारे ११ हजार रुपये आहे प्रत्येकी सरासरीने १३ हजार रुपये नावे असलेल्या गिन्हाइकांची संख्या फार मोठी असून त्यांचे एकूण कर्जदारांशी ८८ टक्के इतके प्रमाण पडते. उत्पादक कामासाठी घेतलेल्या पैशांचे बँकेने दिलेल्या एकूण कर्जांशी प्रमाण ३२ टक्के आहे ह्या गटामध्ये शेतकरी कर्जदारांचा समावेश होतो व त्यांचे प्रमाण ८ टक्के आहे तेवढेच प्रमाण इमारत बांधकामासाठी घेतलेल्या कर्जांचे आहे विमा मंडळ्या, दलाल, बँकिंग कंपन्या ह्यांचे प्रमाण ७ टक्के असून ह्या गिन्हाइकांची संख्या सुमारे एक हजार आहे घाउक व्यापारी व कच्च्या मालाचा व्यवहार करणारे लोक ह्यांच्या कर्जांचे प्रमाण ३३ टक्के आहे आणि त्यात झालेली वाढ आयात व्यापाराच्या चलतीची निदर्शक आहे

आपल्या गिन्हाइकामध्ये सामान्य स्थितीतल्या माणसाचा विशेष भरणा आहे ह्या गोष्टीवर मि फिशर ह्यांनी आपल्या भाषणात जोर दिला. गिन्हाइक कोणत्या कामासाठी कर्ज घेत आहे, ह्याची चौकशी करण्याचा बँकाचा नेहमीचा रिवाज आहे परंतु माहिती असलेल्या पादरपेशा व्यक्तीस दिल्या जाणाऱ्या कर्जांसंबंधाने तपशील काढणे कठिण असते ह्या गटातल्या लोकांस बार्कलेज बँकेने गेल्या वर्षी सुमारे ७५ कोटी रुपये कर्जाऊ दिले होते आणि त्या कर्जांचे पृथक्करण मुद्दाम करण्यात आले आहे, ते बोधप्रद आहे. हे ७५ कोटी रुपये एकूण १ लक्ष, १८ हजार लोकांनी उचलले त्यापैकी २२ हजार लोक ध्याचे चालक, व्यवस्थापक व नोकर असून त्यांचे एकूण कर्ज सुमारे ११ कोटी रुपये आहे व प्रत्येकी सरासरी ५ हजार रुपये आहे. १६ हजार लोकांनी जमीन व घरे ह्यांच्या खरेदीसाठी २३ कोटी रुपये कर्ज घेतले व त्यांच्या प्रत्येक कर्जाची सरासरी १३ हजार रुपये आहे सुमारे ६ हजार लोकांनी सरकारी रोखे व मंडळ्याचे भाग ह्यात पैसे गुंतवण्याकरिता १३ कोटी रुपये उचलले वकील, डॉक्टर, इत्यादि लोकांनीही अल्प प्रमाणात कर्ज घेतले आहेत, त्यांची सरासरीची प्रत्येकी रकम ७ ते १२ हजार रुपये आहे कर्जे देताना बँक अत्यंत दक्षता बाळगते आणि जुगारीच्या स्वरूपाच्या सट्टेबाजीसाठी ती घेतली जाऊ नयेत असा तिचा कटाक्ष असल्याचे मि. फिशर ह्यांनी सांगितले. चांगल्या काळात घेदेवाल्यांनी आपला पैसा काही प्रमाणात गगाजळीवजा काढून ठेवावा म्हणजे मंदीच्या परिस्थितीत त्याचा उपयोग होतो हा बोध अलीकडल्या अनुभवावरून सर्वांनी घ्यावा, हा त्यांनी दिलेला सल्ला घ्यानात वागवणे अगत्याचे आहे लॉइड्स बँकेचे अध्यक्ष, लॉर्ड वॉडिंगटन, ह्यांनीही आपल्या भाषणात त्यांच्या संस्थेने दिलेल्या कर्जांची छाननी केली. ह्या बँकेने सुमारे २० हजार जमीनदारास एकूण १८ कोटी रुपयांचे कर्ज गेल्या वर्षी दिले, म्हणजे प्रत्येक कर्जाची सरासरी रकम सुमारे ९ हजार रुपये पडली. ह्या जमीनदारांपैकी ७६ लोकांची कर्जे बुडली व बँकेस पाऊण लक्ष रुपयाच्यावर चुकसान झाले. शेतीच्या ध्याची विशिष्ट परिस्थिती लक्षात घेता ही बूड झुलक आहे, असे लॉर्ड वॉडिंगटन ह्यांनी बोलून दाखविले. आपल्या मालाचा उठाव किफायतशीर होईल ह्या हिशेबाने कार-

स्नानदार उत्पादनाच्या योजना हातीं घेतात त्याच तत्त्वानें बॅंकांनी नाहि आपला व्यवहार करावा लागतो घेतलेल्या ठेवींची रकम व स्वरूप ध्यानात धरून खात्रीनें परतफेड होईल अशीच कर्जे गि-हाइकांस देण्याची काळजी त्यास घ्यावी लागते प्रत्येक बँकर आपला व्यवहार सावधगिरीनें करील आणि जनतेस उपयोगी पदण्याचा आपला उद्देश व्यावहारिकपणानें व कुशलतेनें पार पाठील तर सबद् बँकिंगचा धदा राष्ट्रास हितकर अशाच रीतीनें चालेल आणि बाहेरच्या अनिष्ट नियंत्रणाची आवश्यकता भासणार नाही.

जपानी व्यापाऱ्यांची धूर्तता व चिकाटी

जपानी लोकांनी व्यापार व उद्योगधंदें ह्याच्या प्रसाराचे बाबतीत पाश्चात्यांवर ताण केली आहे त्यांच्या यशाचें इगित काय, हें जाणण्याची हिदुस्थानात तीव्र इच्छा असणें अगदी स्वाभाविक आहे. आशियांतल एक चिमुकल्या राष्ट्रांनें पाश्चात्यांच्या आर्थिक क्षेत्रांत मिळवलेला विजय हिदी जनतेस उद्बोधक व ध्येयात्मक व्हावयास पाहिजे. जपानी राष्ट्राची आपले हातपाय परदेशात पसरविण्याची कला पाश्चात्यांसहि आश्चर्यकारक वाटत आहे आणि त्यांच्या चिकाटीचें कौतुक चोहोंकडे होत आहे. व्यापाराची किंवा ध्याची नवीन संधि कांठेंहि दिसली कीं हळूच तेथें आपणें चबूगवाळें टाकावयाचें आणि काहींतरी गि-हाइकी कमावल्यावांचून हलावयाचें नाही, अशी जपान्याची रीत आहे. उत्तर नंदा नदीवर वीज उत्पन्न करण्याचे कारखाने उभे व्हावयाचे होते. त्या कामाचीं हलकीं टेंडरें देऊन जपान्यांनीं आफ्रिकेच्या क्षेत्रात चतुःप्रवेश केला कराराचीं बोलणीं चाललीं असता जपानी माल हळू, हळू त्या प्रदेशात घुसत होता आणि त्यानें आफ्रिकेचें क्षेत्र आक्रमिलें तेव्हा जपान्यांच्या प्रतिस्पर्ध्यांना आश्चर्य वाटलें अंबिसीनियामध्ये व्यापार व उद्योगधंदे स्थापण्याची योजना इटलीनें हातीं घेतली आहे त्याबाबत व्यवस्था करणारें कमिशन कामास लागलें तेव्हा जपानी लोकांनीं अंबिसीनियामध्ये विस्तृत प्रदेशात जमिनीच्या मालकीचे व तीमध्ये धंदे चालू करण्याचे हक्क अगोदरच मिळवून ठेवले असल्याचें त्यास आढळलें. हे हक्क सोडून देण्यास जपान तयार होईना व त्याचें आणि इटलीचें ह्याबाबत बोलणें (किंवा वाचावाची म्हणावयास हरकत नाही) चालू झालें आफ्रिकेच्या मुलखांत जपानचें पाऊल रुजण्यास कायद्याच्या व इतर अडचणी होत्या, त्या अग्रत्यक्ष रीतीनें दूर करण्याची जपानी राष्ट्रांनें सटपट सुरू केली ह्या कामीं त्यास अरब-यापान्याचें सहाय झालें पाश्चात्य धंदेवाल्यांस जपानी लोक चांगले प्रतिस्पर्धी होतील, ह्या भावनेनें त्यांनीं जपानी प्रयत्नास पाठिंबा दिला जपान्यांनीं स्थानिक लोकांस अत्यंत सवलतीच्या दरानें पैसा पुरवण्याचा मार्ग स्वीकारून त्यास आपणाकडे वळवून घेतलें आजमितीस ७४ कोटि येन इतकें जपानी भाडवळ इजिप्तमध्ये गुंतलें आहे दक्षिण आफ्रिकेमध्येहि जपानी लोक एजंट ह्या नात्यानें आपले हातपाय पसरित आहेत जपानी धंदेवाल्यास त्यांच्या राष्ट्रीय सरकारचा पाठिंबा आहे, हे येथें लक्षात ठेवलें पाहिजे. जपानी भाडवळ हलक्या दरानें आफ्रिका खंडात पेरलें जाणें एरव्ही अशक्य आहे. परकी देशात होणाऱ्या आर्थिक व्यवहारांत धोका असतो, त्याबद्दलची हमी कमी-अधिक प्रमा-

णात राष्ट्रीय सरकारें घेतात आणि ह्या रीतीनें आपल्या प्रजेच्या व्यापारास उत्तेजन देतात जपानी सरकार ह्या धोरणाचा अंगिकार करित असलें पाहिजे ह्यात संशय नाही.

विमानांतून प्रवास करणारे विमेदार

व

जादा हप्त्यांची आकारणी

विमानांतून प्रवास करणाऱ्या विमेदारास अपघाताचा धोका ज्यास्त असतो, ह्याकरिता त्याचेकडून जादा हप्ते घेण्याची आवश्यकता आतां उरली आहे काय? असा प्रश्न विम्याचे संबधत उपस्थित झाला असून त्याबाबत साधकबाधक चर्चा चालू आहे जादा प्रीमियम घेण्याचे थांबविल्यानें, आगगाडी, मोटारी इत्यादि वहानाच्या सुरक्षिततेच्या पातळीवरच विमानास बसविल्यासारखें होईल हें उषड आहे प्रव स करणाऱ्या उताऱंस व वह तुर्काचा धदा करणाऱ्या कंपन्यास हे जादा हप्ते नकोच आहेत. विमेदाराची त्यामुळें बचत होणार असून वहातुक कंपन्याचा दर्जा वाढणार आहे विमानातील प्रवासाच्या सुरक्षितपणावर तज्ञाचें शिकामोर्तब झालें, म्हणजे हर्वेतील वहातुक लोकप्रिय होईल आणि कंपन्याचा धदा वाढेल हें सरळ आहे. विमानाच्या अपघाताचें प्रमाण आतां अत्यंत कमी झालें आहे, ह्या गोष्टीकडे विमा कंपन्यांनीं लक्ष पुरवलें पाहिजे ठराविक मार्गांनें वहातुक करणाऱ्या विमानांतून प्रवास करणारास त्याचे आयुर्विम्याच्या जादा हप्त्याची माफी देण्यास विलायतेतील काहीं विमानदळ्यांनीं सुरवात केलेली आहे

अपघाताच्या विम्याचे बाबतीत मात्र जादा हप्त्याची सूट देण्यास कंपन्या लवकर तयार होत नाहीत एकूण प्रवाशाच्या संख्येचे मानानें विमानांतून सफर करणाराची संख्या अल्प असल्यानें त्याचेकडून जादा हप्ता न घेणें म्हणजे इतर विमेदारांवर अन्याय्य बोजा टाकणें होय, ह्या तत्त्वाचा अवलंब करून वैमानिक प्रवाशांकडून जास्त प्रीमियम घेणेंच रास्त आहे, असें एका बाजूनें प्रतिपादन करण्यात येत आहे हे उगारू श्रीमंत वर्गातील असतात व कित्येक प्रसंगीं त्यांच्या विम्याचे पैसे त्यास नेमणाऱ्या कंपन्याच भरतात ह्या उलट, विमानांतून जाणाराचेंच अपघाताबाबत विमा उतरणारांत संख्याधिक्य असतें, असें सांगण्यात येतें. विमानाची वहातुक जलद वाढत आहे आणि तीमधील धोकाहि कमी कमी होत आहे रोज नव्या सुधारणा अंमलात येत असल्यानें प्रवास सुखरूप झाला आहे वैमानिक प्रवाशाची संख्या वाढत जाऊन धोक्याचें मान उतरत गेलें कीं, विमा कंपन्यास जादा हप्ते उतरविण्याचा निश्चय करणें सोपें जाईल. विमानाच्या प्रवासास सुरक्षितपणाचे दृष्टीनें इतर वहातुकीचें दर्जास आणून बसविण्याची वेळ आज प्राप्त झाली आहे किंवा नाही, एवढाच मतभेदाचा प्रश्न आहे.

सुंदई सरकारनें प्रथम मान्य केलेले, कोल्हापूर
सरकारचे आश्रयाखालील

जाधव कॉलेज ऑफ टेलरिंग अन्ड कटिंग

माहिती मागवा] व [नांवे नोंदवा

१९७ बुधवार पुणे सिटी

स्फुट विचार

कलकत्त्याची साखरे परिषद

विलायती साखर देशात यावयाची कमी होऊन तिच्या-वरच्या जकातीचे सरकारी उत्पन्न कमी झाले, पण त्याबरोबर हिंदी शेतकरी, कामकरी, पाठरपेश, व्यापारी इत्यादिकास अधिक काम मिळाले, हा राष्ट्राचा फायदा झाला हे निसरता कामा नये साखरेच्या ध्यासबधातले हिंदुस्थान सरकारचे धोरण, साखरेचे उतरलेले बाजारभाव, ह्या ध्याच्या भवितव्याचा विचार करण्यासाठी लढन येथे पुढच्या आठवड्यात भरणारी आंतर-राष्ट्रीय परिषद, हिंदी साखरेचे उत्पादन मर्यादेच्या बाहेर होत आहे की काय अशी वाटणारी शका, चौकशीसाठी टारिफ बोर्डची नेमणूक इत्यादि कारणामुळे देशी साखरेच्या ध्याचे वातावरण प्रशुब्ध झाल्यासारखे दिसत आहे. नवीन स्थापन झालेल्या कोणत्याही ध्याबाबत अशी परिस्थिति मधून मधून निर्माण होणे अपरिहार्यच असते. ह्या दृष्टीने प्रहाता, देशी साखर कारखानदारांची एक परिषद गेल्या आठवड्यात कलकत्ता येथे भरून त्यांनी आपल्या ध्याच्या सघटनेचा विचार केला ही गोष्ट अभिनदनीय आहे असे म्हटले पाहिजे. संयुक्तप्रात व बहार येथे देशी साखरेचे कारखाने एकवटले असल्याने आणि त्याची परस्पर स्पर्धा सर्व ध्यास भोवत असल्याने त्याच्या चालकाना ह्या सघटनेच्या कामी पुढाकार घ्यावा हे साहजिक आहे. संयुक्त-प्रातातील प्रसिद्ध सरध्या कागदान्याचे सरदार कुपालसिंग हे कलकत्त्याच्या परिषदेचे अध्यक्ष होते देशी साखरेचे उत्पादन जरूरीच्या मानाने अधिक आहे, असे सांगण्यात येते, ते खरे नाही असा त्यांनी व्यक्त केलेला अभिप्राय लक्षात ठेवण्यासारखा आहे. हिंदुस्थानास दरवर्षी १२ लक्षा टन इतकी साखर लागते, ती सर्व अजून देशी कारखान्यात तयार होत नाही. परदेशी साखर देशात येणे बंद झाल्यास सवद मागणी देशी कारखाने सहज पूर्ण शकतील असे त्यांनी सांगितले.

देशी साखरेच्या ध्याचे सघटन

देशी साखरेच्या ध्याचे सघटन करण्याचे अनेक व्यावहारिक मार्ग सरदार कुपालसिंग ह्यांनी सुचविले, त्याचा अवलंब होणे अगत्याचे आहे साखरेची सठवण व विक्री ह्याच्या व्यवस्थेत पुष्कळ सुधारणा करता येण्याजोगी आहे विक्रीच्या व्यवस्थेसाठी एक मध्यवर्ती सस्था स्थापन करता येण्यासारखी आहे, तिच्या विषयीच्या योजनेस निम्न्या कारखान्याच्या चालकाना समति दिली आहे, हे उत्तेजनकारक आहे दर मणास ७ रुपये ह्या प्रमाणे साखरेची किमान किमत निश्चित करण्यात यावी ह्या सूचनेस शेंकडा ७० कारखान्याची समति मिळाली आहे देशी साखर विक्रीसाठी बाहर पाठविणेहि शक्य व सध्याच्या परिस्थितीत इष्ट आहे साखरेच्या विक्रीसाठी मध्यवर्ती सस्था स्थापन होण्याचे घाटत आहे, ती कपनीच्या स्वरूपाची होईल आणि तिच्यामध्ये विशिष्ट शर्तीवर कोणत्याही कारखानदारास भाग घेता येईल. ब्रिटिश व हिंदुस्थान सरकाराने जरूर त्या सवलती दिल्यास हिंदी साखर इंग्लंडला पाठवून तेथे विकणे शक्य होईल, हे सरदार कुपालसिंग ह्यांनी तपशीलवार आकडे माडून विशद करून सांगितले साखरेचे कारखानदार ह्यांनी आपल्या ध्याचे सघटन केले आणि सरकारने त्यास जरूर ते सहाय दिले तर हिंदी साखरेचा धंदा प्रगल्भ बनवावा शक्य नाही. ह्यात सशय नाही कोणत्याही

मोठ्या धंदाची व्यवस्था अशाच मार्गाने करावी लागते आणि त्यान कार्याक्षमत, जूट व राष्ट्रीय वृत्ति ह्यांचे एकीकरण आवश्यक असते मधून मधून उद्भवणाऱ्या अडचणीस तोंड देण्याचा प्रयत्न सर्वांनी जुटीने केल्यास स्वदेशी ध्याचा उत्कर्ष झाल्यावाचून रहाणार नाही. सरकारची सहानुभूति व पाठिंबा ही हवी तशी मिळाली नाहीत तरीहि हिंदी लोकाना चिकाटी सोडता कामा नये हिंदी स्वदेशी चळवळीचा आजपर्यंतचा इतिहास हेच सागत आहे

स्वदेशी साखरेचा धंदा

देशी साखरेच्या ध्याच्या परिस्थितीची चौकशी करून त्यास किती सरक्षण देण्याची आवश्यकता आहे ह्याविषयी शिफारस करण्यासाठी टारिफ बोर्डची नेमणूक केली असल्याचे प्रसिद्ध झाले आहे ही व्यवस्था पूर्वसंकेत स अनुसरून झालेली आहे. टारिफ बोर्डच्या गलज्य वरून स्वदेशी साखरेस पधरा वर्षे जकातीचे सरक्षण देण्याचे सान वर्षांपूर्वी निश्चित झाले, त्याचवेळेस ह्या प्रकारची चौकशी मध्यंतरी पुन्हा व्हावी आणि उरलेल्या सात वर्षात ध्यावयाच्या सरक्षणाची मर्यादा कायद्याने घालून द्यावी असे म्हटले होते. सरकारच्या बजेटात येणारी तट भरून काढण्याकरता सर जेम्स ग्रिग ह्यांनी, टारिफ बोर्डचा निर्णय होईपर्यंत स्वदेशी साखरेवरील पट्टी वाढवावयास नको होती देशी कारखान्यास फायदा अधिक होतो का कमी होतो हे ठरवावयाचा अधिकार टारिफ बोर्डचा असून तो हिंदुस्थान सरकारच्या फडनरीसाना स्वतःच्या हातात घेणे वाजवी नव्हते त्याच्या पट्टीवाढीस लेजिस्लेटिव्ह असंबंधीत मंजुरी मिळाली नाही तेव्हा गव्हर्नर जनरल ह्यांनी आपल्या खास अधिकारात ती वाढ करण्याचे ठरविले ही गोष्ट गैर झाली असून ती स्वदेशी साखरेच्या ध्यास अन्यायकारक आहे. सध्याचे सरक्षण वाजवीपेक्षा अधिक आहे असे चौकशीअती टारिफ बोर्डस वाटेल तर त्याप्रमाणे ते अभिप्राय व्यक्त करील आणि त्यास अनुसरून सरकारास आपले धोरण आखता येईल देशी साखरे-वरची पट्टी वाढवणे म्हणजे तिच्या उत्पादनाचा खर्च वाढवणे आणि तिला मिळत असलेले सरक्षण कमी करणे होय. विलायती साखरेवरील जकातीचे सरकारी उत्पन्न कमी झाले आहे, तसे देशी साखरेचा धंदा विस्तार पावला असता हणे अपरिहार्य व अपेक्षितच होते "भाकरी खावयाची व पुन्हा ती शिष्टक ठेवावयाची ह्या दोन्ही गोष्टी एकदम शक्य नाहीत" अशी एक इयजी म्हण आहे, तिची सर जेम्स ग्रिग ह्यांस आठवण व्हावयास पाहिजे होती.

महाराष्ट्रांतले साखरेचे कारखाने-बृहन्महाराष्ट्र

शुगर सिंडिकेट

महाराष्ट्रात सध्या साखरेचे आठ कारखाने चालू असून बृहन्महाराष्ट्र शुगर सिंडिकेटचा कारखाना लवकरच सुरू व्हावयाचा आहे. पार्णापुरवक्याबाबतच्या कराराविषयीचे सरकारचे उत्तर येण्यास विलंब लागल्यामुळे यत्रसामुग्री मागवणे व भाडवलाचे पैसे जमा करणे ह्या संघातले सिंडिकेटचे काम मंदावले होते, ते आता जोराने चालू होणार असल्याची बातमी आम्हां गेल्या अकांत प्रसिद्ध केली आहेच. साखरेच्या कारखान्यासारखा मोठ्या प्रमाणावरचा धंदा प्रस्थापित होण्यास (विशेषतः महाराष्ट्रात) वेळ लागणे अपरिहार्य आहे. कित्येक वेळा हा विलंब परिणाम

अनुकूलच ठरत असतो, कारण, नवीन निघणाऱ्या कारखान्यास जुन्यांच्या अडचणी, अनुभव व चुका ह्याचा फायदा मिळू शकतो. महाराष्ट्रातल्या इतर कारखान्याची प्रसिद्ध व अप्रसिद्ध माहिती, उंसाची आपल्या स्वतःच्या जमीनीतली लागवड आणि उंसाची साखर करण्याची क्रिया ह्यांचा अनुभव, तसेच, ह्या सवधांतले दुसऱ्या ठिकाणचे उत्पादनाचे वगैरे विश्वसनीय आकडे ह्यांच्या आधारेने बुध्दमहाराष्ट्र शुगर सिंडिकेटने आपली कारखान्याची योजना निश्चित केली आहे, ती पहाता मदीच्या काळातहि ह्या कंपनीस आपला ससार थाटता येईल असे दिसून येते. आस्थे-वाइकपणा, काटकसर व कार्यक्षमता ह्यांच्या जोरावर सिंडिकेटला महाराष्ट्रातील यशस्वी कारखान्याच्या बरोबरीचे स्थान प्राप्त करून घेणे अशक्य नाही. उंची दर्जाच्या उंसाची निपज आणि कारखान्याच्या वगैरे व्यवस्थेचा काटकसरीचा खर्च ह्या गुणामुळेच हिंदी साखरेचे कारखाने ह्यापुढे यशस्वी व्हावयाचे आहेत पुष्कळ पैसा खर्चून अलोट नफा साखरेच्या कारखान्यातून काढू अशी अपेक्षा करणारांची निराशा होईल, पण सऱ्या धंदेवाइकपणां व आपुलकीच्या व्यवस्थेने काम करणारास साखरेच्या घद्यात वाव आहे हे महाराष्ट्रीय जनतेने ध्यानात बाळगून ह्या स्वदेशी उद्योगाकडे सहानुभूतीने व ज्ञेहभावांने पहावे. मदीच्या व अडचणीच्या काळांतच तर चिकाटीचे व संघटनेचे महत्त्व विशेष आहे. कलकत्त्यास भरलेल्या साखरेच्या कारखानदाराच्या परिषदेचा उल्लेख वर केला आहे, त्यावरून हाच सिद्धांत प्रस्थापित होतो.

पर्वती मोफत वाचनालय

पुणे अनाथ विद्यार्थी गृहाने सार्वजनिक उपयोगाचे एक अंग म्हणून १९१२ साली पर्वती मोफत वाचनालयाची स्थापना केली. स्त्रियांच्या उपयोगासाठी १९३२ साली वाचनालयाची स्त्री-शाखा सुरू करण्यात आली. शिवाय आणखी एक शाखा नाशिक येथे १९२६ सालापासून सुरू आहे. मोफत वाचनालय सुरू होऊन २५ वर्षे झाली. त्यानिमित्त रौप्य महोत्सवाचा समारंभ शनिवार ता २७ मार्च रोजी श्री न. चिं. केळकर ह्याचे हस्ते साजरा झाला. सस्थेमध्ये आज सुमारे १३० नियतकालिके येत असतात व अ वि गृहातील विद्यार्थी श्रमविभागपद्धतीने वाचनालय चालवितात, त्याचा रोज सुमारे १२५ ते १५० लोक फायदा घेतात. १९२४ सालापासून पुणे शहर म्युनिसिपालिटीची मदत वाचनालयास मिळत आहे. वर्तमानपत्राची संख्या आता वाढली असून त्याची किंमतहि कमी झाली आहे ह्या दृष्टीने पुण्यासारख्या शहरात मोफत वाचनालयाच्या कार्याचे वाढीस मर्यादा आहे तथापि, सेडेगावात अशा प्रकारच्या कार्यास पुष्कळच वाव आहे आणि त्याचाच प्रयत्न करण्याजोगे आहेत.

ग्रेट ब्रिटनचा परराष्ट्रीय व्यापार

इंग्लंड हे कारखानदारीचे व व्यापारी राष्ट्र आहे त्यामुळे साम्राज्यातील देशाशी कितीहि सवलती देऊन व्यापार केला तरी त्या राष्ट्राची देवघेव परकी देशाशी मोठ्या प्रमाणावर होत रहाणे अपरिहार्य आहे. १९३६ सालचे आकडे पाहिले तर असे दिसते की, ब्रिटिश आयातीपैकी ३९ टक्के व्यापार साम्राज्याशी झाला व ६१ टक्के माल परदेशातून आला. निर्गत व्यापार मात्र जवळ जवळ निम्मा साम्राज्याशी व बाकीचा निम्मा परदेशाशी झाला. इतर देशांच्या आर्थिक स्वावलंबनाचा हा परिणाम होय.

धी बँक ऑफ इंडिया लि.

[स्थापना— ७ सप्टेंबर १९०६]

उभारलेले भांडवल	रु. २,००,००,०००
वसूल झालेले भांडवल	रु. १,००,००,०००
रिझर्व्ह फंड	रु. १,०५,००,०००

मुख्य कचेरी—ओरिएण्टल बिल्डिंग्ज, मुंबई

शाखा—बुलियन एक्सचेंज (शेव मेमन स्ट्रीट, मुंबई), वाट्रे (मुंबईनजीक), मलबार हिल (मुंबई), काळबादेवी (मुंबई), अहमदाबाद, अहमदाबाद-स्टेशन शाखा, कलकत्ता, कलकत्ता-बडाबजार, पुणे पुणे शहर, राजकोट, सुरत, नागपूर सिटी

लंडन एजन्ट्स—धी वेस्टमिन्सटर बँक लिमिटेड

चालू ठेवीवरील व्याजाचा दर

जानेवारी ते डिसेंबर असे दररोजच्या रु. ३०० ते रु. १,००,००० रकमेच्या चालू ठेवीवर शेंकडा १ टक्का व्याज दिले जाईल, परंतु एक लाखावरील रकमेच्या चालू ठेवीवर स्पेशल व्याजाची आकारणी केली जाईल. सहामाही असेर व्याजाची रक्कम ५ रु इतकी असल्याशिवाय व्याज दिले जाणार नाही कायम, धोडक्या मुदतीच्या व सेव्हिंग बँकेकडील ठेवी सुद्धा आम्ही ठेवून घेतो, व त्यावर व्याजाची योग्य आकारणी करतो, विशेष माहिती व नियम वगैरे अर्जांने मागवावेत.

शिवाय ट्रस्टी या नात्याने इतर जी कामे करावयाची ती करावी लागल्यास तीसुद्धा ही बँक करते. नियमाची माहिती अर्जांने मागवावी शिवाय, सर्व प्रकारचे बँकेचे व्यवहार या बँकेमार्फत केले जातात.

एजन्ट— टी आर लालवाणी

नागपूर प्रीमिअर को-ऑपरेटिव्ह हाउसिंग सोसायटी, लिमिटेड.

टिळक पुतळयाजवळ, नागपूर सिटी

	रुपये
अधिकृत भांडवल	१,००,०००
जमा असलेले भांडवल	८०,५००
रिझर्व्ह फंड	२,७८७
इतर फंड	८९४
मुदतबंद ठेवी	१,६२,४४७
सेव्हिंग बँक ठेवी	४,८६९
मंत्रराकडून घेणे असलेले कर्ज	२,६६,१०५
सरकारी रोखे व तत्समान रोख्यात	
गुंतविलेली एकूण रक्कम	४०,१७६

सोसायटी जास्त कमी मुदतीच्या ठेवी स्वीकारते. ठेवीची रक्कम पूर्ण सुरक्षित. शेअर्स विकत मिळतात. आतापर्यंत डिव्हिडेंड पांच टक्काहून केव्हाही कमी दिले गेले नाही. सोसायटी आपल्या मंत्रराना त्याच्या घरांचे तारणावर कर्ज देते.

सोसायटीसंबंधीच्या पूर्ण माहितीसाठी पत्र-व्यवहार करा अगर समक्ष भेटा.

जॉइंट ऑनररी सेक्रेटरीज

पुणे औद्योगिक प्रदर्शन, १९३७

मेणाचीं हालतीं चित्रें

प्रो. लेले ह्यांनीं पुणे येथील १९३५ च्या प्रदर्शनांत प्रथम स्टॉल घेऊन आपलीं मेणाचीं हालतीं चित्रें लोकांस दाखविलीं. यंदाहि त्यांनीं औद्योगिक प्रदर्शनांत आपलीं चित्रें मांडलीं आहेत. मुंबईचे प्रसिद्ध आर्टिस्ट, श्री. फडके, ह्यांचे हाताखाली श्री. लेले ह्यांनीं मॉडेल्स बनविण्याचें शिक्षण घेऊन त्यांत प्राविण्य मिळविलें आहे. त्याची प्रचीति त्यांनीं बनविलेलीं चित्रें पाहून ताबडतोब येते. श्री. लेले ह्यांच्या स्टॉलला भेट देऊन त्यांच्या गुणांचें प्रेक्षकांनीं अवश्य चीज करावें.

श्री. कारुळकर हे उत्कृष्ट फोटोग्राफर असून त्यांनीं आपला मुंबईप्रमाणें पुण्यांतहि स्टुडिओ उभारला आहे. त्यांनीं आपलें शिक्षण बडोदा येथील कलागृहांत पुरें केलें असून, त्यांच्या अंगांतील गुणांचा तेव्हांपासूनच विकास होऊं लागला. ग्वालेर-सारख्या संस्थानांतूनहि त्यांची वहावा झालेली आहे. श्री. लेले व श्री. कारुळकर ह्यांस त्यांचे धंद्यांत आम्ही सुयश इच्छितों.

पूना गेस्ट हाऊस, पुणे

वरील नांवाचा एक पथिकाश्रम श्री. न. दा. ऊर्फ नानासाहेब सरपोतदार यांनीं पुणे येथें लक्ष्मी रोडवर सुरू केला असून तो बराच प्रसिद्धीला आला आहे. हा आश्रम शहरांतील मध्यवर्ती ठिकाणीं असून तेथें रहाण्याची व जेवणाची व्यवस्था उत्कृष्ट होते. मध्यम वर्गातील कुटुंबांची त्यामुळे फार उत्तम सोय झाली आहे. गेस्ट हाऊसने प्रदर्शनांत एक शाखा उघडली असून ती अत्यंत लोकप्रिय झाली आहे.

दि प्रेसिडेन्सी इंडस्ट्रिअल बँक लि., पुणे.

श्री. रा. न. अभ्यंकर ह्यांच्या नेतृत्वाखाली स्थापन झालेल्या ह्या बँकेची प्रगति व्यवस्थितपणें होत आहे. कमर्शियल व इंडस्ट्रिअल असे व्यवहाराचे दोन भाग पाहून लांब मुदतीच्या ठेवींची लांब मुदतीकडे कर्ज देण्याबद्दल व अल्प मुदतीच्या ठेवींची थोड्या मुदतीच्या कर्जाकडे अशी व्यवस्था करण्याचा चालकांचा मानस आहे. कारखान्यांना लागणाऱ्या लांब मुदतीच्या कर्जांची व्यवस्था डिबेंचर पद्धतीनें बँकेमार्फत करण्याचा चालकांचा विचार आहे. बँकेनें प्रदर्शनाचे जागेंत आपली एक तात्पुरती शाखा उघडली असून स्टॉल घेणाऱ्या व्यापाऱ्यांची व कारखानदारांची सोय केली आहे.

श्रीराम सिल्कश्रोइंग फॅक्टरी, बंगलोर

वरील कारखाना १९२६ सालीं स्थापन झाला असून अवघ्या दहा वर्षांच्या अवधीत कारखान्याचा बराच विस्तार झाला आहे. कारखान्यांत सुमारे चारशे मजूर कामावर आहेत, यावरून विस्ताराची सत्यता कोणालाहि पटेल. फॅक्टरीचे मालक श्री. नारायणराव नाईक हे नुकतेच जपानला जाऊन आले. म्हैसूर सरकारनें कारखान्याला बरेच उत्तेजन दिलें आहे.

रुरल प्रॉडक्ट्स कं.

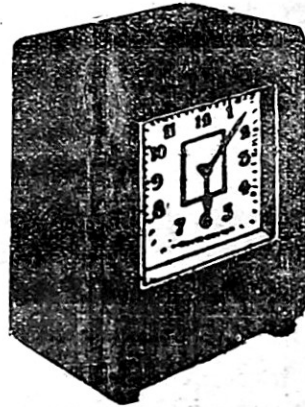
वरील कंपनीनें श्री. न. गं. आपटे, बी. एजी., वॉटर फाईन्डिंग स्पेशॅलिस्ट ह्यांच्या नेतृत्वाखाली ताज्या फळांपासून वेगवेगळे पदार्थ व पेये बनविलीं आहेत. त्यांचें संत्रा ड्रिंक हें अत्यंत लोकप्रिय झालें आहे. पदार्थ तयार करण्यास लागणारी यंत्र-सामग्रीहि त्यांनींच तयार केलेली आहे.

पोलादाच्या नव्या कारखान्याची पूर्वतयारी

मांडवलाची उभारणी

बंगालमध्ये स्थापन व्हावयाच्या पोलादाच्या नव्या कंपनी-संबंधाची पूर्वतयारी संपत आली आहे. कंपनीनें उभारावयाच्या ऑर्डिनरी भागांवर, इतर सर्व खर्चाची तरतूद करून, १२ ३/४ टक्के व्याज सुटेल, अशी चालकांची अपेक्षा आहे. अधिकृत मांडवला-पैकी तूर्त ५ कोटींची रकम वसूल करण्यांत येईल. इंडियन आयर्न अँड स्टील कंपनी व मेसर्स बर्न आणि कं. ह मिळून १२ लक्षांचे ऑर्डिनरी भाग खरेदी करणार आहेत. ह्याखेरीज, मॅनेजिंग एजंट्स ५० लाखांचे प्रेफरन्स भाग घेतील. कंपनीच्या कलकत्ता येथील ब्रोकर्सींनीं ३० लक्ष प्रेफरन्स व ७० लक्ष ऑर्डिनरी भागांची हमी घेतली आहे. उरलेले ४० लक्षांचे व ६० लक्षांचे अनुक्रमे प्रेफरन्स व ऑर्डिनरी भाग सर्वसामान्यपणें विक्री करतां काढण्यांत येतील. १० लाख पौडांची डिबेंचर्स इंग्लंडमध्ये उभारली जातील. ५ टक्कांच्या प्रेफरन्स भागांवरील डिबिंडेन्सपैकी ४ टक्के व्याज, पहिलीं तीन वर्षे, मांडवलांतून देण्याची परवानगी प्रांतिक सरकाराकडून कंपनी मिळवणार आहे.

थोडासा विचार करा.

आपल्याला रोज एक आणा वांचवितां येईल काय ?

अशी शिल्क निवमितपणें टाकतां यावी म्हणून विमेदारांना एक

मजबूत घड्याळ

मोफत देण्यात येतें. हे घड्याळ रोज नाणें टाकल्या शिवाय चालत नाहें.

रोज एक आणा शिल्क टाकून आपल्याला रु. ५०० पेक्षां जास्त रकमची पॉलिसी घेतां येईल.

आमची एजन्सी घेऊन आपली प्राप्ती व सामाजिक दर्जा वाढवा.

आमची विम्याची पॉलिसी रद्द झाल्यास ती, व्याज किंवा बाकी ह्मे न भरतां छुट्ट करतां येत शकण्या व रुग्णालयाच्या खर्चासाठीं विमेदारांना मदत मिळण्याची सवलत आहे.

दि ट्रस्ट ऑफ इंडिया अँडुअरन्स कं., लि.,
लक्ष्मी रोड, पुणे २. पो. वा. नं. ४६.

K. K. & Co.

Photographic Dealers

POONA.

एस. बी. जोशी आणि कंपनी इंजिनियर्स व कॉन्ट्रॅक्टरस

श्री एस. बी. जोशी आणि कंपनीपैकी श्री सी. वा. जोशी, बी. ई., ए. एम. आय. ई., यास कॉन्ट्रॅक्टर कॅ ददासाहेब फाटक यांचे कामावर काही महिने काम केल्यामुळे अनुभव मिळाला मुंबई येथील आर्किटेक्ट श्री. गोविंद त्रिवेक टेवेंयाच्या सल्ल्याचा त्यास नेहेमी फायदा मिळतो.

सन १९३२ साली वसईजवळ आगाशी येथे शाळागृह बांधण्याचे काम श्री. जोशी यानी स्वतंत्र रीतीने केले. हेच त्याचे पहिले काम होय त्याच वर्षी त्याचे बंधु श्री. रामचंद्र नारायण जोशी हे बी. ई. झाल्यावर त्यास भागीदार म्हणून मिळाले. याशिवाय त्यांचे बंधु श्री. रघुनाथ बाळकृष्ण जोशी एल. एम. ई. हे दुय्यम म्हणून व श्री. दामोदर बाळकृष्ण जोशी हे पोर्ट-कॉन्ट्रॅक्टर म्हणून कंपनीकडेच काम करितात इतर कंत्राटी कामांशिवाय रीइन्फोर्स्ड कॉंक्रीटच्या इमारती व पूल वगैरेची डिझाईन्स व देखरेखीची कामे एस. बी. जोशी आणि कंपनीकडे ल्यापासून करित आले आहेत.

इमारतीचे प्लान व राजवाड्याच्या व इतर इमारतींच्या Interior Decoration च्या योजना त्याचेतर्फे केल्या जातात नुकतीच कच्छच्या महाराजाचे राजवाड्याच्या आतील Decoration ची योजना त्यांनी केली आहे. त्यांनी आजपर्यंत सार्वजनिक सस्थाकरता शाळागृहे वगैरे, अदाजी

किंमत दीड लाख रुपये, खासगी बगले किंमत दीड लाख रुपये, रीइन्फोर्स्ड कॉंक्रीटचे पूल व कलव्हटस वगैरे एक लाख रुपये, मुंबई म्युनिसिपालटीचे कॉंक्रीट रस्ते, ह्युम पाईप लाइन टाकणेची हेनेजची खोदाई ३० फूट खोल असलेली कामे अदाजी दोन लाख रुपये अशी कामे केली आहेत सध्या मुंबई येथेच अंदाजी ३ लाखाचे हेनेज काम चालू आहे

प्रमाणिक नोकरवर्ग व हितचिंतकाची सहानुभूती हीच त्यांच्या प्रगतीची मुख्य कारणे आहेत

त्यांचा आजपर्यंतचा अनभव खालीलप्रमाणे आहे —

- (१) सर्व स्वतंत्र घद्यास पुष्कळ वाव आहे.
- (२) लायक व मेहनती मनुष्य शोधून सुद्धा मिळत नाही.
- (३) पादरपेशा मनुष्य मेहेनतीचे कामास टिकत नाही
- (४) कॉन्ट्रॅक्टरची जात अप्रामाणिक असा गैरसमज पसरल्यामुळे खाजगी लोक त्यांचा फायदा घेऊन कॉन्ट्रॅक्टरचे पैसे बुडवितात असा कंत्राटाचे धंद्यातील लोकांचा अनुभव आहे. सुदैवाने एस. बी. जोशी ह्यांची फर्म माणूस पाहून काम घेत असल्यामुळे त्यास अजून तसा अनुभव आला नाही
- (५) सरकारी व इतर सार्वजनिक सस्थांशी होणा-या कराराच्या शर्ती एकतरफी असतात त्यामुळे कॉन्ट्रॅक्टरवर अन्याय होऊन त्यांचे पुष्कळ वेळां विनाकारण नुकसान होते. फायद्याचे मान कमी झाल्यामुळे व धंद्यांत सुशिक्षितांचा भरणा झाल्यापासून सदरहु अन्याय जास्त तीव्रतेने भासू लागला आहे. कामावरील अंमलदाराच्या न्यायीपणावर व दयाळूपणावरच कॉन्ट्रॅक्टरास विसवून राहावे लागते.

यांत अशक्य काय आहे ?

आयुष्याच्या विम्याचे काम करणाऱ्या ह्या प्रगतिमान विमा कंपनींत एकदाच फक्त १० रुपये ठेवून १७,५०० रु. मिळवा!

ह्या योजनेबद्दल थोर लोकांचे खालील अभिप्राय पहा:—
महाराष्ट्राचे सु अर्थशास्त्रज्ञ प्रो. वा. गो. काळे—

वर्ल्डवाईड अॅशुअरन्सच्या डिव्हेंचरच्या योजनेमध्ये मुळांत धोक्याचा असा काहीच भाग नाही किमान १२ १/२ रु भरून १० रुपयांचे डिव्हेंचर्स घेणारांच्या वागसात ही १० रुपयांची रक्कम तर मिळेलच, पण तिच्यावर दर तीन वर्षांनी सुटणारा कांही नफा त्यांच्या स्वतःच्या हयातीतहि मिळेल ह्या शिवाय, या योजनेत बोनसहि मिळण्याची कंपनीने योजना केली आहे

सुप्रसिद्ध विमा तज्ज्ञ श्री. ग. स. मराठे—

ह्या स्कीममध्ये विशेष दिसेल ते हेच, की विभागणी तत्वावर चालविलेल्या स्कीममध्ये अगर लॉटरित असणाऱ्या वेगुण्यापैकी खांत एकाहे नाही

मजुरांचे पुढारी श्री. एस. एच. झाबवाला, एम. एल. ए. मुंबई—

व्याख्या बोलावयाचे, तर तुमची स्कीम शास्त्रिक असल्यामुळे चांगल्या रीतीने चालू शकेल

सु० राष्ट्रीय पुढारी, श्री. रामराव देशमुख, बार-अॅट-ला. वऱ्हाड:—

पूर्ववर्षांत कांही कारणांमुळे ज्यांची इन्शुअरन्सची गाडी चुकली आहे, त्यांना ती मिळवणेकरिता ह्या डिव्हेंचर स्कीमचा चांगलाच उपयोग होईल.

कंपनीने पॉलिसी-होल्डर्सच्या सुरक्षिततेसाठी सरकारजवळ १९१२ च्या इन्शुअरन्स अॅक्टप्रमाणे गव्हर्नमेट सिक्युरिटीज तारण दिल्या आहेत.

विशेष माहितीकरिता पुणे प्रदर्शनांत आमच्या स्टॉलला भेट द्या अगर खालील पत्त्यावर लिहा—

दि वर्ल्डवाईड अॅशुअरन्स लि.

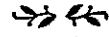
हेड ऑफिस: ग्रॅहॅम बिल्डिंग, १०९, पार्शी बझार स्ट्रीट, फोर्ट, मुंबई.
ऑर्गनायझिंग ऑफिस: ५५ बुधवार, पुणे

‘ दि वलर्डवाईड अँशुअरन्स लि. मुंबई ’

महाराष्ट्रीय विमा कंपनीतील एक उद्योगमुख विमा कंपनी म्हणून “वर्ल्ड वाईड” विमा कंपनीचे नाव नमूद करणे जरूर आहे. सदर कंपनी आयुष्याचे मोठाले विमे तर घेतेच पण त्या बरोबरच गरिबांच्या सोईकरिता कंपनीने फायदेशीर यांत्रिक प्रिमियमच्या घड्याळाच्या योजनाहि तयार केल्या आहेत. त्यामुळे गरिबाना लहान रकमेचे विमे घेणे सोईचे झाले आहे. कंपनी विमेदाराना ज्या सवलती देते त्यात आजारीपणातील मदत, शस्त्रक्रियेकरिता सहाय, अपघाताने मृत्यु आल्यास दुप्पट रकम देण्याची सवलत, विमापत्रक रद्द होऊ नये म्हणून दिलेल्या विशेष सवलती, मुलाचे ऐच्छिक विमे आणि स्त्रियांचे विमे वगैरे सवलती उल्लेखनीय आहेत. सदर कंपनीने अलीकडेच श्री. ग. स. मराठे यांच्या सहायाने तयार केलेली डिबेंचर योजना अत्यंत नाविन्यपूर्ण असून शास्त्रीय आहे. या योजनेमुळे वारवार हे भरण्याचा विमेदाराचा त्रास वाचून त्यांना आपल्या मुलांबाळांची तरतूद अगदी थोड्या रकमेत करता येते. बेकारीच्या ह्या भीषण युगात मोहाला बळी पडून गरीब लोकांचा सट्टे, लॉटरी व विभागणी तत्त्वावर चालविल्या जाणाऱ्या योजना यात वाया जाणाऱ्या पैशांच्या ओघाला बराच पायबंद बसेल असे मानण्यास बरीच जागा आहे. सदर योजनेवर सुप्रसिद्ध सुदारी, श्री. रामराव देशमुख, श्री. एस्. एच्. शंकराचार्य वगैरेचे उत्कृष्ट अभिप्राय आहेत. कंपनीच्या डायरेक्टर बोर्डाचे चेअरमन पुण्याचे सुप्रसिद्ध श्री. व्ही. एन. ऊर्फ आण्णासाहेब वर्तक हे असून डायरेक्टर बोर्डात डॉ. बी. एस. मुजे, रा. ब. मुळे, श्री. र. चिं. सोहोनी वगैरे गृहस्थ आहेत. सदर कंपनीने प्रदर्शनात आपला स्टॉल उघडला असून तेथे कंपनीच्या विविध योजनांची माहिती दिली जाते.

श्री. कळसकर ह्यांची “सायन्स ऑफ टेलरिंग अँड कटिंग अँकेडमी”

शिवणकामाच्या घद्याला आर्थिक भांडवल जितके अत्यल्प लागते, तितकेच अधिक भांडवल बौद्धिक शिक्षणाच व अनुभवांचे मिळवावे लागते हे भांडवल पैसा खर्चूनही योग्य असे मिळत नाही, कारण आपल्या घद्यातील गुरुकिल्ली सर्वस्वी उरड करून शिष्य तयार करणारे उदार कर्तव्य आपल्या दशात फारच थोडे आहेत व श्री. माधवराव कळसकर हे त्यांर्कीच एक प्रमुख आहेत.

श्री. माधवराव कळसकरांची ख्याती शिवण व कर्तन कलेचे कर्णधार म्हणून वर्तमानपत्री जगात जरी फारशी नसली, तरी महाराष्ट्रातील नावाजलेल्या शिवण व कर्तन कलेच्या कलावताच्या मनात त्यांच्याविषयी उच्च आदर वास करीत आहे व तो अत्यंत योग्य आहे. कोणत्याहि प्रकारचा आडपडदा न ठेवता खुल्या दिलाने व सुलभ रीतीने शिक्षण देऊन आजवर त्यांनी सुमारे तीनशेहूनही अधिक कारागीर तयार केले आहेत, आणि सुद्ध पुण्यात त्यांच्या तालमीत तयार झालेले, नाणावलेले, टेलर्स व कटर्स दोन्ही हाताच्या बोटावर मोजून उरतील इतके आहेत.

ज्या शिवणकलेचा श्री. माधवराव कळसकर हे जन्मभर अभिमान बाळगीत आले, त्या कलेची प्रगति व्हावी ह्याकरिता त्यांनी स्वतःची शिक्षणसंस्था “सायन्स ऑफ टेलरिंग अँड कटिंग अँकेडमी” ह्या नावाने बुधवार पेठ पुणे, येथे कार्ही दिवसापूर्वी स्थापन केली आहे. माफक फी घेऊन योग्य शिक्षण देणे व आपल्या शिष्यांना घद्याच्या हट्टीने खरेखुरे कलावत बनविणे हे त्यांचे एकमेव ध्येय आहे. ज्ञानाबरोबर आपल्या अनुभवाचा फायदा देऊन विद्यार्थ्यांचे सचोटीचे शील बनविण्याकडेहि त्यांचे लक्ष असते. श्री. कळसकरांचे अगीकृत कार्य यशस्वी होवो व त्याची शिक्षणसंस्था चिरायु होवो.

फॅरिनला जाणाऱ्यांचे **फेटू टेलर्स** म्हणजेच **वर्ल्ड टेलरिंग फर्म**, अण्णाबळवंत चौक, पुणे २

श्री राम सिल्क थ्रोइंग फॅक्टरी, बंगलोर.
(स्टॉल नं. ६५)
आमचे फॅक्टरीत रेशमी व गर्भेशमी लुगडी, साड्या, खण, कद, फेटे, शटिंग, कोटिंग वगैरे फॅन्सी व निरनिराळ्या डिझाईन्सचा माल तयार होतो.
पुणे:—औद्योगिक प्रदर्शनांतील
आमचे स्टॉलला एकवार भेट द्या.

श्रीधृतपापेश्वर आयुर्वेद ट्रस्ट

आयुर्वेदशास्त्रसेवा व लोकसेवा व्हावी या हेतूने श्रीधृतपापेश्वर आयुर्वेदशास्त्र कारखाना या साजगी संस्थेने चैत्र शु. १ शके १८५५ तारीख २७-३-३३ रोजी इमारती, बाग वगैरे ७५,००० रु. किंमतीची स्थावर मिल्कत आणि पन्नास हजार रुपये द्रव्यनिधि इतक्याचा एक पब्लिक ट्रस्ट केला आहे.

डॉ. नीलकंठ भालचंद्र भाटवडेकर, बी. ए., एम. बी. बी. एस्., गिरगांव, मुंबई; डॉ. पुंडरीकाक्ष गदाधर पुराणिक, पनवेल, कुलाबा; रा. गंगाधर विष्णु पुराणिक, वहिवाटदार ट्रस्टी, पनवेल, कुलाबा; हे तिचे ट्रस्टी असून आठ जणांचे सल्लागार मंडळ आहे.

ट्रस्टडीडमध्ये, अनुकूलतेप्रमाणे यथावकाश खालील कामे व्हावी, असे आहे.

श्रीधृतपापेश्वर मूर्तीची स्थापना, वैद्यशास्त्रविषयक पदार्थसंग्रह, वनौषधींच्या नमुन्यांचा संग्रह, औषधींचा असंदिग्ध गुणनिश्चय, त्यांचे परिक्षण आणि निर्दोष, उपयुक्त व जास्तीत जास्त गुणकारी औषधे तयार करण्याच्या पद्धतींचा निश्चय, त्रिदोष सिद्धांतांचे स्पष्टीकरण, ग्रंथसंग्रह करणे, आयुर्वेद विद्यालयाची स्थापना करणे, धर्मार्थ दवाखाना, रुग्णालय, सुतिकागृह अशा लोकोपयोगी वैद्यक-विषयक व आरोग्यविषयक संस्था चालविणे, इत्यादि कामे ट्रस्टने करावयाची आहेत. ट्रस्टचे ध्येय व्यापक आहे. मुख्य हेतु मनुष्य निरोगी व्हावा व निरोगी रहावा हा होय व तो आयुर्वेदोन्नतीचे द्वारे बहुतांशी पुरा होईल, अशी ट्रस्टचे संस्थापकांची श्रद्धा असल्याने आणि विशेषतः श्रीधृतपापेश्वर आयुर्वेद कारखाना ही संस्था या ट्रस्टची जनक असल्याने "श्रीधृतपापेश्वर आयुर्वेद ट्रस्ट" असे नांव ट्रस्टला दिले आहे आणि ट्रस्टकडून आयुर्वेदीय चिकित्सेचाच अवलंब प्रामुख्याने करण्यांत यावयाचा आहे.

खेड्यांतील दवाखाना

श्री. ग. कृ. प्रधान, जी. डी. सी. ए., ऑडिटर, को. सो., नगर विभाग, ह्यांनी लिहिलेले "खेडगांवांतील दवाखाना" या नांवाचे मराठी पुस्तक अभिप्रायाकरिता आमचेकडे आले आहे. खेड्यांत शेतकऱ्यांना जरूरीच्या वेळीं फिरकोळ औषधे देतील वेळेवर मिळणे त्यांच्या गरिबीमुळे आणि अज्ञानामुळे शक्य होत नाही. खेड्यांतील लोकांची प्रकृति मूळचीच काटक असते आणि वेळेवर थोडेसे औषध मिळाले असता त्यांचे कितीतरी रोग सहजासहजी बरे होणे शक्य असते. लहान मुलांच्या बाबतीत तर ही गोष्ट प्रामुख्याने नजरेस येते. खेड्यांची ही अडचण लक्षांत ठेवून व डॉक्टरां औषधांमधील अत्यंत स्वस्त, उपयुक्त व सार्थी औषधे हुडकून काढून हे पुस्तक शक्य तितक्या सोप्या भाषेत लिहिलेले आहे. पुस्तक मुद्दाम सहकारी सोसायट्यांच्या उपयोगासाठी लिहिलेले असल्यामुळे खेडगांवांत त्यांना फुकट औषध कसे पुरविते याबद्दल ते मुद्दाम स्पष्ट केले आहे. ग्रामसुधारणेच्या दृष्टीने या योजनेचा प्रसार व प्रचार जितका होईल तितका चांगला. या पुस्तकाचा उपयोग शक्य तितक्या लोकांस व्हावा ह्याकृतीत त्याची किंमत फक्त एक आणणा ठेवण्यांत आली आहे. सदरहु पुस्तक नगर जिल्हा को. इन्स्टिट्यूटच्या विद्यमाने प्रसिद्ध करण्यांत आले आहे. पुस्तकाचे सुरवातीस सोप्या व स्वस्त अशा औषधांची यादी व अदमासे किंमत दिली आहे व सर्वसाधारण सूचनाहि केलेल्या आहेत. खेडगांवांत तात्कालिक उपाययोजनेकरिता पुस्तकाचा व त्यांतील औषधांचा चांगला उपयोग होईल.

For All Medicinal Requisites

— TRY —

N. MAHADEV & Co.

DISPENSING CHEMISTS
AND
DRUGGISTS

City Post Office Corner, POONA 2.

तमाम दुस रोगांचा नाश करून दांत अती स्वच्छ व बळकट
ठेवणारी सर्वोत्तम!

पोरवाल
लक्ष्मण पावडर

पोरवाल अँड को (रजिस्टर्ड) पूना सिटी

दि सेंट्रल प्रॉव्हिन्सेस अँड बेरार

प्रॉव्हिन्शल को-ऑपरेटिव्ह बँक, लिमिटेड

लोकांना आपला पैसा किरायातशीर व्याजाच्या दराने गुंतविण्याची संधि देत आहे.

वरील बँकेने तारीख १३ मार्च १९३७ रोजी साजरा केलेल्या आपल्या रौप्यमहोत्सवानिमित्त सदरहु तारखेपासून दशवार्षिक रोखे शेंकडा ७० रु. ८ आण्यांच्या दराने विक्रीस काढले आहेत.

विक्रीस काढलेले रोखे फक्त ५,००,००० रु.च्या दर्शनी किंमतीचे आहेत. वरील रकम शेतकऱ्यांची हलासीची स्थिति दूर करण्यासाठी कर्जाऊ दिली जाणार आहे.

हे रोखे विकत घेण्यांत बिलकूल सड्डेबाजी नाही.

विशेष माहिती समक्ष भेटांत अथवा पत्रद्वारे.

नागपूर शहर,
ता. १ मार्च १९३७

जी. ए. भोसले, बी. कॉम.

मनेजर, दि सी. पी. अँड बेरार प्रॉव्हिन्शल को-ऑपरेटिव्ह बँक, लिमिटेड.

व्यापारी-उदमी लोकांस
-अपूर्व संधि-

पुणे औद्योगिक प्रदर्शन १९३७

दी सनशाइन इन्शुरन्स लि.

या कंपनीच्या रूपा पॅलीसी, मॅरेज पॅलीसी, डेली प्रिमियम पॅलीसी, पेरेंट्स गिफ्ट पॅलीसी वगैरे नवीन योजनांचा प्रचार करणेकरता पगारी एजंट पाहिजेत. माहितीकरता लिहा अगर समक्ष भेटा

ब्रॅच सेक्रेटरी,

ब्रॅच ऑफीस : ३३४ गणेश पेठ, पुणे

एशियन पॉलिसी

म्हणजेच

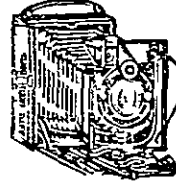
आयुर्विभ्याच्या निरनिराळ्या सर्वांस
सोयीस्कर योजना.

महाराष्ट्रांत ठिकठिकाणी एजंट नेमावयाचे आहेत

धी एशियन अँशुरन्स कंपनी, लिमिटेड

एशियन बिल्डिंग : मुंबई नं. १

फोल्डिंग व बॉक्स कॅमेरा

सामर्थ्यवान लेन्स बसविलेला ह्या कॅमे-
न्याने नवशिक्यास सुद्धा फिल्मवर उत्कृष्ट
फोटो घेता येतात बेकार रोज ५ रु मिळवू
शकतात फिल्म कार्ड, फेम, रसायने, कॅमेरा
कसा वापरावा हे सांगणारे पुस्तक मोफत.

फोल्डिंग कॅमेरा, रु. ४. बॉक्स कॅमेरा नं. २, रु. २-१२. नं. १
रु. ३-१२ फॉकॅमिंग व पोस्टेज वेगळे

Dutt & Co (12)

15/-, Jay Mitra Street,
P O HATKOLA (Calcutta)

दि बँक ऑफ महाराष्ट्र, लि.

लक्ष्मीरोड, पुणे

तारेचा पत्ता : MAHABANK : फोन नं. ५७२

अधिकृत भांडवल : १०,००,०००

विक्रीस काढलेले भांडवल ५,००,०००

खपलेले भांडवल : २,१४,१००

रोख भरलेले भांडवल : १,०६,१२०

दर शेअरची किं. : रु. ५०

चाल ठेवी द. द. रॉकडा १॥ टक्के व्याजांने स्वीकारल्या
जातात.

सेव्हिंग बँक ठेवीवर चेक स्वीकारून द. द. २॥ टक्के
व्याज दिले जाते

मुदतीच्या ठेवी तीन महिन्यांपासून पांच वर्षांपर्यंत स्वीका-
रल्या जातात व्याजाच्या दराबद्दल बँकेकडे चौकशी
करावी.

कर्जे, सोने, चांदी, माल, सरकारी कर्जरोखे किंवा व्यक्तिः
पतीवर रक्कम दिल्या जातात.

कॅशक्रेडिट अगर ओव्हर ड्राफ्ट सावगदि कर्जे
दिली जातात.

चेक, बिले, ड्राफ्ट, हुड्या, पेन्शन, बिले वगैरे वसूल करून
दिली जातात.

कर्जरोख्याची सरेदीविक्री त्यावरील व्याज जमा करणे ही
कामे केली जातात

या बँकेवर सातेदाराने काढलेले चेक, सेंट्रल बँक, मुंबई
कमिशनशिवाय वसूल करून देते सात्यांत भरलेले मुंबई
बँकावरील चेक कमिशनशिवाय वसूल केले जातात
शेअर सरेदीबद्दल व व्यवहाराच्या नियमाबद्दल बँकेकडे
चौकशी करावी

एम व्ही गोखले,
मॅनेजर

उन्हाळ्याकरिता

सिल्क कोट वापरा

महिंद्रकर बदर्स यांचेकडे तयार अगर करून मिळतील.

बंबाचे माडीवर]

बुधवार चौक, पुणे.

अखिल भारतीय मुद्रण परिषद

अधिवेशन पहिलें, पुणे.

(ता. २७/२८ मार्च १९३७)

स्वागताध्यक्ष, श्री. अ. वि. पटवर्धन, हे आपल्या भाषणांत म्हणाले.-

स्वागताध्यक्षांचे भाषण

“या घद्यांत सुधारणा करण्याच्या दृष्टीनें अनेकानीं विविध तऱ्हेनें परिश्रम केले आहेत. तथापि या मुद्रणकलेच्या धद्याची माहिती कामगाराना होण्याकरिता आज कितपतसे प्रयत्न झाले आहेत ते पाहिले म्हणजे खरोखर वाईट वाटते. किलोस्कर. नाटक कंपनीचे रा. शंकराव मुजूमदार यांचे ‘मुद्रणदर्पण’ व गौरीशंकर छापखान्यात छापलेले पुरोहित यांचे ‘मुद्रणदर्शक’ पन्वीस पानां चोपडे, याशिवाय आज आमचेपार्शी कामगारास शिक्षण देण्यास उपयोगी पडणारे साधन काहीं नाहीं. छापखान्याचा धदा या देशात आता बद्धमूल झाला आहे नवीन राजवटीत सर्व बाजूनें या धद्यात प्रगति करून घेण्याची जबाबदारी आपलेवरच घेऊन पढली आहे शिक्षणप्रसार करण्याचें कार्य आता आम्हांस हातीं घ्यावयाचें आहे व हें कार्य यशस्वी होण्यास छापखान्याची मदत पाहिजे आहे तेव्हां या धद्याची वाढ कशी होईल याचें चिंतन आम्हां सतत केळें पाहिजे, अशी स्थिति उत्पन्न झाली आहे.

पुण्यांत या धद्यातील शिक्षण देण्यास काहीं सोय नाहीं हें पाहून शरमेनें मान खाली घालावी लागणार आहे ही परिस्थिति सुधारावी म्हणून १५-२० वर्षांपूर्वी ‘पुणे प्रेस ओनर्स असोसिएशन’ची स्थापना १०-१५ छापखानेवाल्यांनीं केली परंतु ही संस्था स्थापनेपासून कशीतरी जीव धरून राहिली, यावाचून तिचे हातून जास्त काम १०-१५ वर्षांत झालें नाहीं. युरोपमध्ये छापखानेवाल्यांचे जे सध आहेत, त्याचे अहवाल वाचले म्हणजे आम्हां इतके मागे का रहातो याबद्दल साहजिकपणे विचार उद्भवतो. या परिषदेमध्ये British Federation of Master Printers या संस्थेच्या कार्याबद्दल व कार्यपद्धतीबद्दल आपल्यास माहिती देण्यांत येईलच. परदेशातील धदेवाले आपल्या धद्याच्या वाढीकरिता किती तऱ्हेचे प्रयत्न करतात हें पाहिलें म्हणजे त्याची प्रगति का होत आहे, तें तेव्हाच कळून येतें. आमची तपश्र्या त्याच्यासारखी नसल्यानें आम्हांस फलप्राप्ति होत नाहीं हें यथायोग्यच आहे तेव्हा ही स्थिति कशी बदलणें शक्य आहे याबद्दल एकत्रित बसून विचारविनिमय व्हावा म्हणूनच आपल्यास आज हजर रहाण्याची तसदी दिली आहे व आपल्यापुढें काहींतरी मूर्त स्वरूपात ठेवावें म्हणूनच या वेळीं भरण्याच्या औद्योगिक प्रदर्शनाचा फायदा घेऊन त्यांत मुद्रणधद्याचे प्रदर्शन मांडण्यांत आलें आहे. तेव्हा आपण आपल्या धद्याचें बाबतीत आपले अनुभव व अडचणी एकमेकापुढें मनमोकळे पणानें मांडून या धद्याची उन्नति करण्याच्या विचारास लागू या”

अध्यक्षांचें भाषण

अध्यक्ष, श्री. व्ही. व्यंकटेश्वर शास्त्रलू गारु, हे आपल्या भाषणांत म्हणाले.-

“देशी भाषेत छपाईची कामे करणारे छापखाने फार वाढत असून त्याचें काम त्याच्या व धद्याच्या दृष्टीनें असमाधानकारकपणे चालविलें जात आहे या मुद्रणधद्या-

प्रमाणेंच इतर धंदे अशाच प्रकारें चालविले जात आहेत यात शक्य नाहीं. या धद्याच्या बाबतीत चांगली सुधारणा व्हावी याबद्दल जनतेनेंही खटपट करणें जरूर आहे मोठ्या छापखान्यांच्या बाबतीत फॅक्टरी अॅक्टची ज्या प्रकारें अमलबजावणी केली जाते, त्याबद्दल फार मोठी तक्रार आहे. कामगारांच्या हितसंरक्षणासाठी जीं कलमें कायद्यात घालण्यात आली आहेत त्याची कसोशीनें अमलबजावणी करण्याच्या बाबतीत कोणीहि तक्रार करील असें वाटत नाहीं फॅक्टरी अॅक्टातील महत्त्वाच्या कलमानाबत समाधानकारक परिस्थिति असल्यावर केव्हां केव्हा होणाऱ्या किरकोळ चुकांचा फायदा घेऊन त्याबद्दल प्रमाणाबाहेर शिक्षा देणें हें वाजवी नाहीं. या धद्याच्या बाबत ट्रेड यूनियनची जी एक बाजू आहे, तिची वाढ झाल्यास मला वाईट वाटणार नाहीं. त्याचबरोबर हा छापखान्याचा धदा सहकारी तत्त्वावर चालविण्याची योजना करण्यात यावी आणि हा मुद्रणधदा इतर धद्याप्रमाणें चालविण्यात यावा. हा धदा सहकार्यानें असा चालविला गेला पाहिजे कीं, ज्यामुळे धद्यातील इसमास सर्वसाधारणतः उदरनिर्वाहासाठी लागणारी रकम मिळू शकेल व एखादा छापखानेवाला धद्यातून निवृत्त झाल्यावर त्याला त्यास लागणारी चरितार्थाची रकम मिळण्याची सोय व्हावी. या बाबतीत प्रत्येक प्रांताची आकडेवार माहिती गोळा करणें उपयुक्त होणार आहे. या व अशा प्रकारच्या बाबतीत या परिषदेनें काहीं तरी करण्याची हीच वेळ आहे.”

“अर्थ” पत्राची रजिस्ट्रारसाहेबांकडून शिफारस

[मुंबई इलाख्याच्या सहकारी सात्याचे रजिस्ट्रार, नि. एम. डी. भनसाळी, ह्यांनीं एक सक्च्युलर काढून, महाराष्ट्रातील मध्यवर्ती जिल्हा बँका, अर्थन बँका, सात्यामधील अधिकारी, सहकारी मासिके व असिस्टंट रजिस्ट्रार ह्यांकडे त्याची एक एक प्रत माहितीकरिता व मार्गदर्शनाकरिता पाठविली आहे सदर सक्च्युलरचें मराठीत भाषांतर करून त्याच्या प्रती सोसायट्या व यूनियन्स ह्यांकडे पाठविण्यात येतील. रजिस्ट्रारसाहेबांच्या सक्च्युलरचा गे.वारा स्यालीलममाणें आहे]

सक्च्युलर न. GEN-306 of 1937

“ह्या ऑफिसचे १५-३-३५ चे सक्च्युलर नं GEN-306 मध्ये, प्रो. वा गो काळे, एम् ए ह्यांनीं संपादलेल्या ‘अर्थ’ पत्राची शिफारस करण्यात आली होती, त्याकडे सर्व सोसायट्या, सहकारी बँका व यूनियन्स ह्यांचे लक्ष वेधण्यात येत आहे शेती, व्यापार, बँकिंग, उद्योगधंदे, सहकार, विमा, ग्रामसुधारणा व इतर व्यावसायिक विषयास हें साप्ताहिक वाहिलेले असून प्रौढांस आर्थिक शिक्षण देण्याचें काम तें करीत आहे. ह्या इलाख्यातील व बाहेरील सहकारी संस्थांच्या कार्यासंबंधी व सहकारी व इतर आर्थिक प्रश्नासंबंधी माहिती देणारे मराठीमधील हें एकच नियतकालिक आहे विशेषतः महाराष्ट्रातील बँकांस व सोसायट्यांस आणि नेहेमीं प्रचारकार्य करावें लागणाऱ्या सहकारी कार्यकर्त्यांस ह्या साप्ताहिकाची उपयुक्तता तर विशेषच आहे सहकारी बँका, यूनियन्स व सोसायट्या ह्यांच्या ताळेबदाची छाननीहि “अर्थी”त होत असते व सहकारी संस्थांची सुधारणा व्हावी ह्या हेतूनें सूचनाहि केलेल्या असतात सहकारी सात्याच्या सर्व अधिकाऱ्यांस, बँकांस व सोसायट्यांस ह्या साप्ताहिकाची रजिस्ट्रार आनंदानें शिफारस करीत असून, त्यांनीं ह्या पत्राकडे प्रसिद्धीकरतां मजकूर पाठविण्यास अगर ते विकत घेण्यास हरकत नाहीं.”

हिंदुस्थानांतील वैमानिक वहातुक

गेल्या आठ वर्षांतील प्रगति

(१) हिंदुस्थान सरकारशी करार करून १९२९ सालीं "इंपीरियल एअरवेज"ने लंडन ते दिल्ली अशी साप्ताहिक वहातुक सुरू केली

(२) २९ डिसेंबर, १९३१ रोजी ह्या कराराची मुदत संपली, तथापि वहातुकीच्या व्यवस्थेत विघाड होऊ नये, ह्यासाठी कराची ते दिल्ली टपाल आणण्या-नेण्याकरिता सरकारने दिल्ली फ्लाइट क्लबशी करार केला ही योजना जुलै १९३३ पर्यंत चालू होती.

(३) लंडन ते कराची वैमानिक वहातुक चालू होतीच. कराची व कलकत्ता हीं शहरे जोडली जाऊन अखेर ऑस्ट्रेलिया-पर्यंत साखळी बनवण्याच्या वाटाघाटीतून, 'इंडियन ट्रॅन्सकॉन्टिनेंटल एअरवेज लि' ही खासगी कंपनी निर्माण झाली ह्या कंपनीमध्ये २४% भाडवळ हिंदुस्थान सरकारचे असून इंपीरियल एअरवेज लि चें ५१% आहे. इंडियन नॅशनल एअरवेज लि ह्या इंडी कंपनीने २५% भाग घेतलेले आहेत एकूण भाडवळ १० लक्ष रुपयांचे आहे

(४) "इंडियन ट्रॅन्सकॉन्टिनेंटल एअरवेज लि." ने जुलै, १९३३ मध्ये कराची ते कलकत्ता वहातुक सुरू केली. ऑक्टोबर-मध्ये रंगून शहरापर्यंत मजल गेली. डिसेंबरमध्ये सिंगापूर कराचीशी जोडले गेले १९३५ मध्ये ही वहातुक आठवड्यातून दोनदां सुरू झाली.

(५) १९३२ मध्ये टाटा सन्स लि. ने कराची ते मद्रास ही वहातुक करण्याचे अंगावर घेतले टाटाची विमाने वाटेंत अहमदाबाद, मुंबई व हैदराबाद हीं शहरे घेतात.

(६) "इंडियन नॅशनल एअरवेज लि" ह्या ३० लक्ष रुपये अधिकृत भाडवळाच्या कंपनीने १९३४ सालीं कराची-लाहोर हीं शहरे जोडली एप्रिल १९३६ पासून ही वहातुक आठवड्यातून दोनदां होऊ लागली आहे नॅशनल एअरवेजकडे व्हाइसरॉयच्या विमानाची व्यवस्था सोपविण्यात आलेली असून त्याकरिता सरकारकडून दरसाल काही ठराविक रकम तिला मिळते.

(७) टाटा कंपनीने २९ ऑक्टोबर १९३५ मध्ये मुंबई-गोवा-त्रावणकोर ही वहातुक सुरू केली, ती २० एप्रिल १९३६ पर्यंत चालू होती २८ ऑक्टोबर १९३६ पासून ती पुन्हा चालू आहे

जाधव कॉलेज ऑफ टेलरिंग व कार्टिंग, पुणे

बरील सस्येतफै रा ब तुसे हे प्रातिक कायदेमड्यत (असे-ब्लीत) निवडून आल्याबद्दल त्याचे अभिनदन करण्यात आले, त्यावेळीं ते म्हणाले—

"महात्मा गांधींच्या संदेशाप्रमाणे जसा चरखा घरोघर फिरला याहिजे तसे शिवणकाम घरोघर आले पाहिजे" सस्येच्या मॅनेजरानी आभर मानताना कोल्हापूरच्या छत्रपतींकडून त्याच्या पेट्र-नेजसवर्षांचा हुकूम वाचून दाखविला.

हायक्लास क्वॉलिटीची सात्री पटवून देणारे ३४ वर्षांचे सास अनुभवी

**टी. डी. भोसले, यांची
दि रबर स्टॅप
पुना**

कॉपिटिशन क्रं ७६५ सदाशिव, गायआळी, पुणे १ ओळ ६ आणे,
२ ओळी ८ आणे ३ ओळी १० आणे डिझाइन स्टॅप १ ६

“WRITE to the Dawn of India Life Insurance Company, Ltd. Poona, concerning Pigmy & Monthly Income Deposit Schemes”

**वेळेवर मनपसंत कपडे मिळण्याचे एकच ठिकाण
टेलर्स रिसबूड ब्रदर्स
सदाशिव पेठ हौदानजीक, पुणे २**

दि साऊंड बँकिंग कॉर्पोरेशन लि.

[स्थापना सन १९३५]

९३।१ लक्ष्मीरोड, पुणे शहर

कामाची वेळ —

दररोज सकाळीं १० ते ३, शनिवारी १० ते १

चाळू ठेवी द सा द शे २ टक्के व्याजाने स्वीकारल्या जातात.

सेविंग बँक ठेवीवर द सा द शे. ३ टक्के व्याज दिले जाते

मुदतीच्या ठेवी ३ महिन्यापासून ३ वर्षेपर्यंत स्वीकारल्या जातात व्याजाचे दरांबद्दल बँकेकडे चौकशी करावी.

कर्ज. सोने, चांदी, सरकारी रोखे, वगैरे तारणावर रकमा दिल्या जातात

मॅनेजिंग एजंटस्.

काटकसर आणि चढाओढ

सध्याचे आर्थिक मदीचे दिवसांत अधिक काटकसर कशी करिता येईल हा विचार प्रत्येकापुढे आहेच सध्या, ऑफिस, कारखाना, घर इ० सर्व ठिकाणी काटकसरीचा प्रयत्न सुरू आहे

परंतु

वेळेची काटकसर करणे आरोग्याशिवाय कसे शक्य होईल, आणि आरोग्य मिळण्यास व टिकविण्यास उगाय काय ?

याचे उत्तर

आरोग्य मिश्रण

याचे सेवनाने

शोचास साक होऊ

व तरतरी आणि

लगून मूक वादने

उत्साह ही वाढतात.

बोधचिन्ह

सर्व एजंटाकडे मिळते

श्रीधूतपापेश्वर आर्योषधि कारखाना,

पनवेल—कुलाबा.

कुरुकुम (जि. पुणे) येथील पंचकमिटी शिक्षणवर्ग

पुणे जिल्हा को. इन्स्टिट्यूटच्या विद्यमाने कुरुकुम (पेटा दौंड) येथे पेट्याचे महालकर्मी श्री. गावडे यांचे अध्यक्षतेसाली ता. ७-३-३७ रोजी सोसायटीच्या पंच कमिटीचा शिक्षणवर्ग बोलावण्यांत आला होता. त्यावेळी सुमारे ५०-६० मंडळी हजर होती.

प्रारंभी इन्स्टिट्यूटचे प्रॉप्रीेटा ऑफिसर श्री. इंगळे यांनी सहकारी चळवळीची मूलतत्वे सांगून शेतकरी बंधूंनी आपले आर्थिक व सर्वांगीण उन्नतीसाठी सहकार्याचा अवलंब करणे हल्लीच्या आर्थिक हलासीच्या काळात किती आवश्यक आहे याबद्दल सांगोपांग विवरण केले. तसेच, आर्थिक अडचण दूर करण्यास सोसायटीची आवश्यकता आहे हे जरी सर्वे असले तरी सोसायटीचा मुख्य हेतु परस्परांमध्ये प्रेमसवर्धन होऊन सर्वांनी एकीच्या बळावर आपली उन्नति करून घेणे हा आहे व या दृष्टीने शेतकऱ्यांच्या उन्नतीकरता प्रचलित असलेल्या चळवळीमध्ये सहकारी चळवळीचे किती महत्त्वाचे स्थान आहे हे स्पष्ट करून सांगितले व त्या दृष्टीने सोसायटीच्या चालकांची कर्तव्ये व जबाबदाऱ्या काय आहेत याचा खुलासा केला. त्यानंतर श्री. बाळासाहेब देशपांडे यांनी शेतकी पतपेढ्यामध्ये सभासदांना कर्जे देतेवेळी चालकांनी काय काय सवरदारी घ्याव्यास पाहिजे व कर्ज घेतल्यानंतर त्याची वक्तशीर फेड करणे हे सभासदांच्या दृष्टीने किती आवश्यक आहे याचे विवरण केले. श्री. आण्णासाहेब देवभानकर यांनी आपल्या भाषणांत, केवळ पैसाकरिता सोसायटीचा काढलेल्या नसून अगदी अडचणीच्या वेळी आधार या दृष्टीनेच सोसायटीचा उपयोग सभासदांनी कराव्यास पाहिजे, व हा हेतु साध्य होण्याकरिता सोसायटीच्या प्रत्येक सभासदाने स्वावलंबी होणे किती जरूर आहे व आपण स्वावलंबी बनून आपल्या शेतकरी बंधूस स्वावलंबी बनण्यास मदत करणे किती आवश्यक आहे हे विशद करून सांगितले. त्यानंतर श्री. कुलकर्णी यांनी सभासदांना कर्जमंजुरीचे शिफारशीचे वेळी सोसायटीच्या चालकांनी कोण-कोणत्या बाबी नजरेपुढे ठेवणे आवश्यक आहे, याचे स्पष्टपणे दिग्दर्शन केले. अध्यक्ष श्री. गावडे यांचे सहकार्यावर समयोचित भाषण झाले. त्यानंतर श्री. भानू हे आभार मानतांना आपल्या भाषणांत म्हणाले की, ज्यांचे अध्यक्षतेसाली आजची सभा होत आहे, त्यांना सभासदांचे वसुलीसाठी येथे येण्याचे कारण पडू नये अशा तऱ्हेने प्रत्येक सभासदाने सोसायटीशी आपला व्यवहार चोख ठेवला पाहिजे व सोसायटीची भरभराट दिवसे-दिवस होऊन तिचा सरासरा उपयोग सभासदाने करून घेतला पाहिजे. आभारप्रदर्शन, पानसुपारी बगैरे समारंभानंतर सभेचे काम संपले.

कळवण ता. (जि. नाशिक) सहकारी वृत्त

(१) ग्रुप सेक्रेटरी भासिक डिबेटिंग सभा ता. ८-३-३७ रोजी विपळगांव येथे भरली होती, त्यावेळी 'माऊबंदकी' ह्या विषयावर श्री. वाघ (चेअरमन डि. स्कूल बोर्ड) यांचे अध्यक्षतेसाली चर्चा झाली. (२) कळवण-चांदवड ता. सु. युनियनने व्याजाची सवलत, लवाद, मेंबराची वसुली, इन्सिमेंट सोसायटी, वी विद्याप्यांचा पुरवठा, शेतीच्या मालाचे तारणावर पैसे देण्याची योजना, इ. बाबत प्रचार करण्याकरिता पांच ठिकाणी सभा बोलावल्या, त्यापैकी चार सभा पार पडल्या आहेत. (३) जिल्हाधिकार्यांनी ता. १५-३-३७ रोजी युनियनला भेट देऊन कामाबद्दल समाधान व्यक्त केले.

धी सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया लि०

हिंदुस्थानांतील प्रजेच्या हितासाठी अनेक नाविन्यपूर्ण उत्कृष्ट योजना.

होम सेव्हिंग खाते सोने विक्री खाते
५ तोळे व १० तोळे लगडी

चालू खाते सिफ डिपॉझिट व्हालट खाते विमा खाते

त्रैवार्षिक कॅश सर्टिफिकेट एन्डिक्वयटर आणि
ः निं ट्रस्टी खाते

सविस्तर माहितीकरिता पत्रव्यवहार करा.—

स्वदेशप्रेमी लोकांनी स्वदेशी संस्थेला उत्तेजन देणे हे त्यांचे कर्तव्य आहे. जनतेची सेवा करणे हेच आमचे ध्येय आहे. वरील स्वदेशी संस्थेकडून मिळणाऱ्या फायद्याचा अनुभव प्रत्येकाने घ्यावा.

सो. न. पोचखानवाला,
मॅनेजिंग डायरेक्टर.

CONFIDENCE

is a worth-while asset in business building
The success that has attained Hindusthan's efforts to serve the public has its origin in public confidence, its

YEARS OF

Efficient Management, Fair Dealings,
Prompt Settlement of Claims, Liberal
Terms, Enterprise, Judicious, Reserves,
Sound Investments, Huge Assets and
Useful Service

HAS CREATED

PUBLIC CONFIDENCE

The following figures will convince you

NEW BUSINESS

This year 1934-35

Exceeds

2 CRORES & 50 LAKHS

BONUS

PER THOUSAND PER YEAR

On Endowment Rs 23 | On Whole Life Rs. 20

HINDUSTHAN

Co-operative Insurance Society, Ltd.

(ESTD 1907)

Branches Bombay, Madras, Delhi, Patna, Lahore,
Lucknow, Dacca.

Offices throughout India & the East.

S. C. MAJUMDAR, N. SARKAR,
MANAGER : Bombay Branch. | General Manager

POONA OFFICE — 180, Budhwar Peth.

प्रातिक सरकारांनी करावयाची कर्जफेड
प्रातिक सरकारांनी हिंदुस्थान सरकारकडून उचललेले सर्व
कर्ज व्याजासुद्धां ३१ मार्च १९८२ चे आत फेडावयाचे आहे
दरसाल दोन वेळां मध्यवर्ती सरकारास रकमा वावयाच्या ह्या
हिशेबानें हप्त बसविण्यांत आले आहेत मुंबई सरकारने ३१
जुलै व ३१ जानेवारी रोजी दरवर्षी आपले हप्त चुकते केले
प्राहिजेत

निवडक बाजारभाव

सरकारी कर्जरोखे

बँक रेट (२८ नोव्हेंबर १९३५ पासून)	३%
१% करमाफ लोन (१९४५-५५) ..	११८-७
१%- (१९३९-४४) लोन ..	१०५-१४
४३% लाब मुदत (१९५५-६०) ...	११७-०
४% १९४३	१०७-४
३३% बिनमुदत .. .	९३-१२
३३% १९४७-५० . . .	१०४-१४
२३% १९४८-५२	९९-२

निमसरकारी रोखे

४% पोर्ट ट्रस्ट (विंगर गॅरटी व लाब मुदत)	१०७-०
४% मुंबई म्युनिसिपल (लाब मुदत) .	१०६-८
४% मुंबई सिटी इप्रूव्हमेंट ट्रस्ट बॉर्ड (७०वर्षे मुदत)	१०६-८
४% म्हैसूर कर्ज (१९५३-६३) ...	११०-८
५% म्हैसूर (१९५५)	१२४-०

मदळ्याचे भाग

बँका

बँक ऑफ इंडिया (भाग १०० चा, पैकी ५० रु. भरले व १०% डिव्हिडंड)	१३५-४
बँक ऑफ बडोदा (१०० पैकी ५० रु भरले व १०% डिव्हिडंड)	१०९-१२
सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया (५० पैकी २५ रु. भरले व ६% डिव्हि)	३४-२
इपीरिअल बँक (५०० रु., १२% डिव्हि.)	१५०२-८
रिझर्व्ह बँक (१०० रु)	१३१-०

रेल्वेज

बॉम्बे-बारामती (१०० रु चा भाग, डिव्हि ४३%)	१०३-०
पाचोरा-जामनेर (१०० रु. चा भाग, डिव्हि. ४३%)	९७-०
अहमदाबाद-प्रातज (५०० रु चा भाग, डिव्हि १०, बोनस ६ रु ४ आ.)	८९०-०

वीज

बॉम्बे ट्रॅम्वे (ऑर्डि. भाग ५० रु. डिव्हि. १३%)	१५०-१५
कराची (१०० रु. चा भाग, डिव्हि. ९%)	२७३-१२
पुणे इलेक्ट्रिक (१०० रु. चा भाग, डिव्हि. ९%)	२८५-०
टाटा पॉवर (१,००० रु. ऑर्डि. डिव्हि. ५३%)	१५१०-०
टाटा पॉवर (१,००० रु. प्रेफरन्स, डिव्हि. ७३%)	१५६५-०

इतर

टाटा आयर्न (१५० रु. प. प्रेफरन्स डिव्हि. ६%)	१९८-१२
टाटा आयर्न (१०० रु. डु. प्रेफरन्स, १७ रु. ८ आ.)	१७९-१२
टाटा आयर्न (७५ रु. ऑर्डि. रु. ६)	३९२-०
टाटा आयर्न (३० रु. डिफर्ड रु. ७ आ. ८)	२०२२-८

S. B. JOSHI & Co.

ENGINEERS & CONTRACTORS

41 A, Bruce Street, | 716 Sadashiv Peth,
Bombay | Poona City

पायोनियर डाइंग हाऊस पुणे,

रंगीत कापडाचे व चिटाचे व्यापारी

एरोयाफ मिटींग, -सडीकाम, पक्क्या रगाचे छापकामाचा व
रगविण्याचा कारखाना.

भिकारदांस मारुतीरोड, 'दातेवाडी' ६२५ सदाशिव पेठ

वास्तुशास्त्रज्ञ व धरमालक

आमचा इमारतीच्या बाधकामाचा जुना शिफारसपूर्वक
व अगत्याने वापरतात.

“ गिलाव्याचा चुना हा तर आमचे चुन्याचे
धवांतील विशेष होय ”

भाऊ गंगाधर साठे,

बिल्डिंग कॉन्ट्रक्टर व मळलेल्या चुन्याचे व्यापारी,
५१२ सदाशिव, चिमण्या गणपती चौक, पुणे २

जनानी व मर्दानी कापड

मिळण्याचे

खात्रीलायक एकच ठिकाण

माधव सोमण ब्रदर्स,

लक्ष्मीरोड, पुणे. २

मुंबई सरकारचे सर्जन जनरल साहेबांनी भेट दिलेली
डॉ. काळे यां पुना लेप्रसी क्लिनिक
म्हणजेच महारांग, पाठरें कोड व इतर सर्व प्रकारचे चम-
विकारावरील उपचारांचे विश्वसनीय ठिकाण
डिपसे आश्रम, पुणे नं ४ | डॉक्टर काळे,
लेप्रसी स्पेशॅलिस्ट

UNEMPLOYMENT
NO MORE

अखिल हिंदुस्थानांत पहिल्या

प्रतीचे सरकारमान्य

झारापकर टेलरिंग

कॉलेज

आप्पा बळवंत चौक, पुणे २

[माहितीपत्रक मागवा]

दी प्रेसिडेन्सी इंडस्ट्रिअल बँक लिमिटेड, पुणे

तारेचा पत्ता : "प्रेसिडेन्सी" पुणे.]

१० विश्रामबाग रोड

[टेलिफोन नंबर ७६३

अध्यक्ष:—श्री रा न अभ्यंकर, बी ए., एलएल. बी., मॅनेजिंग एजट, कॉमनवेलथ विमा कंपनी

विक्रीकरिता काढलेले भांडवल : रु. ५,००,००० पांच लाख

प्रत्येक शेअर रु १०० याप्रमाणे ५००० शेअर्समध्ये विभागलेले. अर्जासोबत रु १५ व अर्जमंजुरी रु १० धोर्या व लांब मुदतीची कर्जे दिली जातात. कारखानदारांच्या मशिनरीवर, इमारतीवर, जागेवर कर्ज देण्याची व्यवस्था केली आहे बँकेने पसत केलेल्या इसमाची विले डिस्काउट केली जातान

ठेवी : चालू ठेव : : : १॥ टक्का
सेविंगज : : : २॥ टक्के

कर्ज :

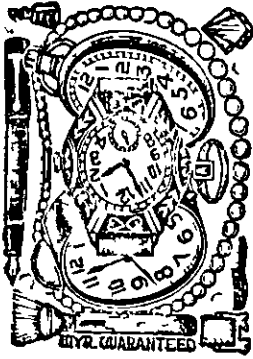
मुदतीच्या ठेवी सहा महिन्यांपासून १० वर्षांपर्यंत स्वीकारल्या जातात. व्याजाच्या दराबद्दल चौकशी करावी

चेक्स, बिल्ट, ड्राफ्ट्स, हुड्या, पेंशन बिल्ट, सिव्युरिटीवरील व्याजे वसूल करून दिली जातात.

ठेवीद्वारातील एक डायरेक्टर बँकेच्या बोर्डावर घेण्याची व्यवस्था केली आहे.

मॅनेजिंग डायरेक्टर:—नि ना क्षीरसागर, चि. त्रि चितळे

फक्त १ रु. १२ आण्यास ३ घड्याळें व १९५ फॅन्सी वक्षिसें

आमच्या मधुर वासाच्या ओटो रोक्षच्या ७ कुच्या १ रु १२ आण्यांस एकदम घेणारास एक सोनेरी मुलाम्याचें डमी रिस्ट बॉच, एक पट्टा, एक रेल्वे टाइम डमी पॉकेट बॉच, एक सेफ्टी वस्तरा, एक हजामतीचा साचण, एक आरसा, एक फणी, एक पावडरचें पाकीट, क्लिपसकट एक पेन्सिल, एक सिगारेट केस, एक आगपेट्याची डबी, एक सिगारेट लाइट, एक हातरूमाल, एक आंगठी, एक कात्री, एक सासळीसकट किल्ल्याची रिंग, एक पेन्सिल स्क्रू, १४ कॅरेट रोल्ड गोल्ड निफाचें फाउटनपेन, ५५५ फूट फोकसचा टॉच (किंवा) मजबूत यंत्रसामुग्रीचें व पाच बॅरे गॅरटीचें एक जर्मन 'बी' टाइम पसि पॅकिंग व पोस्टेज १४ आणे वेगळें.

ईस्टर्न ट्रेडिंग कंपनी, पोस्ट बॉक्स नं १२२०४, कलकत्ता (२४)

“ दुसरें मूल्यमापन जाहीर झालें ”

स्थापनेपासूनच भागीदाराना ६ टक्के फायदा व विमेदारास वाढता नफा वाढून जुन्या व स्थिर झालेल्या कंपन्यास कठीण असें अपूर्व यश संपादन केलेली पहिलीच महाराष्ट्रीय विमा कंपनी.—

कॉमनवेलथ विमा कंपनी लि., पुणे.

अध्यक्ष—श्री. न चि. केळकर, सचालक केसरी

हयातीतील विम्यास } दुसऱ्या मूल्यमापनात वाढलेला { हयातीनंतर विम्यास
३७॥ रु. } दर हजारी त्रैवार्षिक नफा { ४५ रु.

जास्त माहितीकरिता समक्ष भेटा अगर लिहा.

मॅनेजिंग एजन्ट्स.

“ अर्थ ” ग्रन्थमाला

व्यापार, उद्योगधंदे, शेती, सहकार, बँकिंग इत्यादि विषयावरील सोपी व व्यावहारिक उपयुक्ततेची पुस्तके

१ बँका आणि त्यांचे व्यवहार

२ रिझर्व्ह बँक

३ व्यापारी उलाढाली

वरील प्रत्येक पुस्तक लोकप्रिय झाले आहे.

किं १ रु. (ट ह निराळा)

व्यवस्थापक, 'अर्थ' ग्रन्थमाला, पुणे ४

— आपल्या अन्नांत माती कां कालावितां ?

स्वयंपाकांत वापरण्याचे सर्व जिन्नस निवडून साफ करून घेतां मग भीठच तेवढे घाणेरडे कां वापरतां ?

आजच

‘सोलर मिठा’ची

आपल्या वाण्या कडे मागणी करा

आपले वाण्याजवळ नसल्यास आम्हाला लिहा

Uran Salt Works, 583 Chira Bazar, Bombay 2

मुलांचा खाऊ

म्हणजे सर्व प्रकारचे पेपरमिट, लेमन झॅप्स, मिल्क टॉफी, बगैरे.

भावाचें माहितीपत्रक मागवा

भारत इंडस्ट्रिअल वर्क्स, ८१३ सदाशिव, पुणे २.

उन्हाळशाकरितां ब्राह्मी तेल

हें शुद्ध सोबरेल तेलांत तयार केलेले असतें

लॉकस्ट : म गो कुञ्जकर्णी आणि मंडळी, पुणकरणी चौक, सदाशिव, पुणे

मॅन्युफॅक्चरर :

दि बांचे कलकत्ता ट्रेडिंग कंपनी, मुंबई न ४